Simona INDREICA

EDUCAȚIE PLASTICĂ ŞI METODICĂ

Anul III, sem. 2

REPROGRAFIA UNIVERSITĂȚII "TRANSILVANIA" DIN BRAŞOV

Ministerul Educației şi Cercetării

Proiectul pentru Învățământul Rural

PEDAGOGIA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR ŞI PREŞCOLAR

Educația plastică şi didactica educației plastice în învățământul primar şi preşcolar

Maria CRISTEA

2007

Cuprins

Programa de studiu iv

Introducere vii

1. Unitatea de învățare nr.1: Elemente de limbaj plastic 1
1.1. Obiectivele unității de învățare 1
1.2. Punctul plastic 2
1.3.Test de autoevaluare 4
1.4. Linia 5
1.5. Test de autoevaluare 7
1.6. Forma 8
1.7. Test de autoevaluare 9
1.8. Pata de culoare 10
1.9. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 12
Bibliografie 13

2. Unitatea de învățare nr. 2: Culoarea 14
2.1. Obiectivele unității de învățare 14
2.2. Culorile spectrale şi pigmentare 15
2.3. Test de autoevaluare 18
2.4. Nonculorile 19
2.5. Amestecul fizic al culorilor şi nonculorilor 20
2.6. Test de autoevaluare 22
2.7. Contraste cromatice 23
2.8. Test de autoevaluare 27
Bibliografie 30

3. Unitatea de învățare nr. 3: Compoziția 31
3.1. Obiectivele unității de învățare 31
3.2. Compoziția plastică 32
3.3. Compoziția decorative 34
3.4. Test de autoevaluare 35
3.5. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 37
3.6. Lucrări din creația plastică 39
Bibliografie 42

4. Unitatea de învățare nr. 4: Metode didactice şi mijloace de învățământ utilizate în predarea educației plastice 43
4.1. Obiectivele unității de învățare 43
4.2. Prezentare generală 44
4.3. Metode didactice 46
4.4. Test de autoevaluare 49
4.5. Mijloace de învățământ 52
4.6. Test de autoevaluare 55
Bibliografie 56

5. Unitatea de învățare nr. 5: Creativitatea la preşcolari 57
5.1. Obiectivele unității de învățare 57
5.2. Creativitatea 58
5.3. Imaginația 60
5.4. Test de autoevaluare 61
5.5. Tehnici de lucru utilizate în activitățile plastice 62
Bibliografie 63

6. Unitatea de învățare nr. 6: Evaluarea 64
6.1. Obiectivele unității de învățare 64
6.2. Particularități ale evaluării 65
6.3. Evaluarea inițială 65
6.4. Evaluarea cumulative (sumativă) 66
6.5. Evaluarea continua (formative) 66
6.6. Test de autoevaluare 68
6.7. Criterii şi itemi de evaluare 69
6.8. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 72
Bibliografie 74

7. Unitatea de învățare nr. 7: Documentele curriculare 75
7.1. Obiectivele unității de învățare 75
7.2. Programele şcolare 76
7.3. Planificarea calendaristică 76
7.4. Proiectarea unităților de învățare 78
7.5. Test de autoevaluare 81
7.6. Proiectul de lecție 82
7.7. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 87
Bibliografie 87

8. Răspunsuri la testele de autoevaluare 88

Bibliografie generală 91

PROGRAMA DE STUDIU I D

Autor – Prof. Maria Cristea

Modulul: Educaţia plastică şi didactica educaţiei plastice în învăţământul primar şi preşcolar

I. Notă de prezentare

Acest curs se adresează studenţilor, ca viitori învăţători şi educatoare care, pe lângă alte discipline de studiu, vor preda şi educaţie plastica.

Programa propune o îmbinare intre conţinuturile specifice disciplinei, metodica predării şi cunoaşterea documentelor curriculare. De asemenea pune la dispoziţia viitorilor învăţători, un cadru flexibil de organizare a activităţii didactice, a integrării conţinuturilor în raport cu particularităţile de vârsta ale şcolarilor şi preşcolarilor.

Formarea competentelor generale şi specifice presupune însuşirea terminologiei de specialitate , înţelegerea ei , aprecierea autenticului din arta plastica şi creaţia populara , precum şi utilizarea unor metode didactice specifice în activitatea de predare, prin care sa se dezvolte creativitatea.

Cunoaşterea modului în care se elaborează documentele curriculare face ca învăţătorul şi educatoarea să aibă o imagine de ansamblu bine conturata asupra întregului proces didactic .

Competentele pe care trebuie sa le demonstreze studenţii sunt în concordanta cu tematica propusa în aceasta programa şi cu programele şcolare actuale.

Educaţia plastica, prin natura ei definita de creativitate, poate sa aibă demersuri didactice personalizate ce da posibilitatea cadrului didactic de a lua decizii asupra modalităţilor pe care le considera optime în dezvoltarea unui învăţământ modern.

Prin testele de autoevaluare şi lucrările de evaluare, studenţii au posibilitatea de a realiza portofolii care ii va ajuta în activitatea didactica cu şcolarii şi preşcolarii.

II. Competenţe

- Familiarizarea studenţilor cu elementele limbajului plastic;
- Însuşirea unei terminologii specifice domeniului plastic;
- Utilizarea elementelor de limbaj plastic în scopul obţinerii unor compoziţii plastice , unitare şi expresive;
- Identificarea caracteristicilor desenului infantil;
- Analizarea unor lucrări de arta după o schema data;
- Receptarea intr-o maniera personala a mesajului dintr-o lucrare de arta;
- Dezvoltarea capacităţii de a înţelege şi a aprecia frumosul din arta;
- Dezvoltarea capacităţii de a construi un demers didactic cu o anumita tema plastica prin care sa se stimuleze comportamentul creativ al şcolarilor şi preşcolarilor;
- Conştientizarea rolului pe care îl are educaţia plastica predata în şcoală şi grădiniţă,
- in modelarea personalităţii şcolarilor şi preşcolarilor.

III. Conținutul tematic

1. Obiectivele generale ale educației plastice;
2. Elementele limbajului plastic;
   - 2.1 Punctul plastic
   - 2.2 Linia
   - 2.3 Forma
   - 2.4 Pata de culoare
3. Culoarea
   - 3.1 Culori spectrale şi pigmentare
   - 3.2 Nonculori
   - 3.3 Amestecul fizic al culorilor şi nonculorilor
   - 3.4 Contraste cromatice
4. Compoziția
   - 4.1 Compoziția plastica
   - 4.2 Compoziția decorative
5. Metode didactice şi mijloace de învățământ
6. Evaluarea
   - 6.1 Tipuri de evaluare
   - 6.2 Criterii şi itemi de evaluare
7. Documentele curriculare
   - 7.1 Programele şcolare
   - 7.2 Planificarea calendaristica
   - 7.3 Proiectarea unităților de învățare
   - 7.4 Proiectul de lecție
8. Creativitatea la preşcolari
   - 8.1Creativitatea
   - 8.2Imaginatia
   - 8.3 Fazele evoluției desenului infantil
   - 8.4Caracteristicele desenului infantil

IV. Metode şi instrumente de evaluare

Evaluarea se va realiza prin lucrările de verificare propuse în acest curs(50%)si un colocviu(50%).Colocviul va consta în discuții libere pe diferite teme:

- elementele de limbaj plastic;
- creativitatea la preşcolari;
- metode didactice şi mijloace de învățământ;
- tipurile de evaluare;
- documentele curriculare;
- proiectarea didactica.

Studenții vor prezenta la colocviu şi un portofoliu care va cuprinde10 lucrări de desen şi pictura pe format A4, pentru a demonstra minimum de abilități în ceea ce priveşte realizarea unor forme plastice sau a unor compoziții cu ajutorul elementelor de limbaj plastic .

Bibliografie selectivă

Curriculum Național. Programe şcolare MEN/CNC, Ed. Cicero, Bucureşti1999

Descriptori de performanta pentru învățământul primar, SNEE/CNC, Bucureşti, 2000

Ghid de evaluare şi examinare SNEE, Bucuresti,2001

Ghid metodologic, MEC /CNC, Bucureşti, 2001

Achitei Gh. – Frumosul de dincolo de arta, Ed.Meridiane,Bucuresti,1988
Argintescu A.- Expresivitate, valoare şi mesaj plastic, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1973
Barzea C. – Reforma învățământului, Bucureşti, 1993
Cerghit I. – perfecționarea lecției în şcoală, E.D.P, Bucureşti, 1995
Cerghit I., Radu T. – Didactica, EDP, Bucuresti1995
Cerghit I. – Metode de învățământ, EDP, Bucuresti,1980
Constantin P. – Culoare, artă, ambient, Ed. Meridiane, Bucureşti,1979
Cristea M. – Ghid metodic de educație plastică, Ed. Petrion, Bucureşti,1990
Demetrescu C. – Culoare, suflet şi retină, Ed. Meridiane, Bucureşti,1965
Itten I. – Arta culorii, Biblioteca Academiei romane
Iucu R. – Instruirea şcolară, Ed. Polirom, Iaşi, 2001
Golu M. – Culoare şi comportament, Craiova 1974
Ionescu M. – Strategii de predare şi învățare, Ed. Ştiințifică,Bucureşti1992
Jinga I. – Învățarea eficientă, Ed. Alidin, Bucureşti1999
Manolescu M. – Evaluare şcolară, Bucureşti2002
Mihăilescu D. – Limbajul culorilor şi formelor, Ed. Ştiințifică, Bucureşti,1980
Neacşu I. – Instruire şi învățare – Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1990
Noveanu E. – Probleme de tehnologie didactica, Bucuresti1977
Potolea D. – Structuri, strategii, performante în învățământ, Ed. Academiei, Bucureşti,1981
Pleşu A. – Calatori în lumea formelor, Ed. Meridiane, Bucureşti1977
Preda V. – Abordarea obiectivelor procesului didactic, Cluj Napoca, 1981
Radu I.T. – Evaluare în procesul didactic, EDP, Bucuresti2000
Stoica A. – Ghid de evaluare pentru învățământul primar, Bucureşti1999
Şchiopu U. – Psihologia copilului, EDP., Bucuresti,1983
Tonitza N. – Scrieri despre artă, Ed. Meridiane, Bucureşti 1962
Vaideanu G. – Cultura estetică în şcoală, EDP, Bucureşti1967

Dicționare

Dicționar de artă, Ed. Meridiane, Bucureşti,1995
Dicționar de artă, Ed. Sigma, Bucureşti1993

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest curs.

INTRODUCERE

Arta este modalitatea prin care se realizează relația estetică dintre om si realitate ea îndeplinind funcția de cunoaştere si de comunicare.

Parcurgând acest modul, veți descoperi ca arta plastica are menirea de a trezi potentele creatoare în fiecare dintre noi. Veți înțelege, de asemenea, ca realizând o imagine artistica, te reprezinți pe tine, modul tău de a vedea şi simți lumea.

Ca educator de arta, ai posibilitatea de a-i determina pe şcolari şi preşcolari să exprime cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, trăiri şi sentimente proprii.

Educația artistica plastica este o componenta a educației estetice, care consta în formarea aptitudinii de a percepe, judeca, şi crea frumosul în arta şi prin arta.

O judecata estetica obiectiva în fata operei de arta presupune cunoaşterea conținuturilor teoretice ale disciplinei şi metodica predării ei de către învățători şi educatoare. Aceştia trebuie să faciliteze dezvoltarea gândirii creatoare, a sensibilității şi gustului estetic. Contactul cu opera de arta nu poate fi imediat, ci mediat, mijlocit treptat de către învățător şi educatoare.

Acest modul are doua segmente : problematica teoretică a disciplinei şi probleme de metodică a predării specifică disciplinei educație plastică.

Ilustrarea primei părți în care unitățile de învățare se referă la temele plastice prevăzute de programe a fost necesara deoarece disciplina aparține domeniului vizual.

Prin raportare la unitățile de învățare, competențele urmărite sunt :

- familiarizarea cu elementele limbajului plastic ;
- însuşirea grupelor de culori ;
- recunoaşterea modalităților de organizare compozițională ;
- analiza unei imagini de arta ;
- utilizarea corecta a metodelor didactice ;
- cunoaşterea caracteristicilor desenului preşcolarilor;
- cunoaşterea tipurilor de evaluare;
- elaborarea diferitelor tipuri de itemi;
- întocmirea corectă a documentelor curriculare;
- elaborarea proiectului didactic.

Conținuturile fiecărei unități de învățare au fost structurate pe teme plastice elaborate într-o terminologie de specialitate accesibilă, au fost explicate şi exemplificate cu lucrări ale elevilor şi lucrări din patrimonial artistic.

Testele de autoevaluare şi lucrările de evaluare conțin cerințe care ajută la consolidarea problematicii plastice. Analiza imaginilor de arta se impune deoarece prin acest exercițiu se fixează noțiunile parcurse în modul, îi ajută pe studenți la descifrarea imaginii de artă şi asigură acestui curs o valoare practică.

Lucrările de verificare de tipul “analiza imaginii artistice” sub forma unui eseu solicită studenților raportarea noțiunilor teoretice însuşite la descifrarea înțelesurilor unei opere de artă într-o manieră personală.

Lucrările de verificare se găsesc la sfârşitul unităților de învățare (vezi pag. 19, 46, 84, 101) . Acestea se vor rezolva conform cerințelor şi se vor transmite tutorelui pe suport de hârtie (coli de scris format A4). Pentru fiecare lucrare s-au elaborat criterii de evaluare-notare.

Testele de autoevaluare au fost inserate frecvent în unitățile de învățare iar rezolvările se găsesc la sfârşitul modulului (p.102,103,104).

Evaluarea finală se va realiza din lucrările de verificare (pondere de 50%) şi un colocviu (pondere de 50%).

Dacă studentul nu reuşeşte să obțină punctajul stabilit pentru fiecare lucrare de verificare, se recomandă : studierea cu atenție a capitolelor indicate, parcurgerea selectivă a bibliografiei propuse şi reanalizarea imaginilor artistice.

Atenție !

Opera de artă se dezvăluie în complexitatea şi profunzimea ei doar celui ce a învățat să o înțeleagă, să o interpreteze şi să-i descifreze mesajul.

Lucrare realizata de elev

Unitatea de învățare nr. 1:

ELEMENTE DE LIMBAJ PLASTIC

Cuprins

1.1. Obiectivele unității de învățare 1
1.2. Punctul plastic 2
1.3.Test de autoevaluare 4
1.4. Linia 5
1.5. Test de autoevaluare 7
1.6. Forma 8
1.7. Test de autoevaluare 9
1.8. Pata de culoare 10
1.9. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 12
Bibliografie 13

1.1. Obiectivele unității de învățare

La sfârşitul unității de învățare, studenții vor fi capabili:

- **să recunoască elementele limbajului plastic în imagini artistice;**
- **să identifice diferite modalități prin care se pot obține expresivități plastice cu ajutorul elementelor de limbaj;**
- **să utilizeze în mod creativ elementele de limbaj plastic pentru a realiza compoziții cu diferite subiecte;**
- **să analizeze lucrări de artă plastică, identificând mesajul lor artistic**

*,, Arta îl formează pe om, învățându–l să –şi lărgească orizontul…îl educă pentru a deveni o ființă cu adevărat umană" (*Fischer, Ernest, Necesitatea artei , p.230)

1.2. Punctul plastic

Formele punctului plastic

Punctul plastic este o formă plană sau spațială ale cărei dimensiuni sunt reduse în raport cu suprafața sau spațial în care se află.

Să devină ,, plastic" punctul trebuie transfigurat pentru a putea transmite idei şi sentimente. El se poate constitui în forme abstracte sau figurative.

Punctul plastic are diferite forme:

- pete obținute prin atingerea suprafeței cu un instrument de lucru, prin stropire sau prin alte procedee;
- forme geometrice diverse (triunghi, cerc, pătrat)
- forme abstracte;
- forme inspirate din natură (frunze, flori, insecte etc.)

Rolul punctului plastic într-o compoziție

După scopul în care este utilizat punctul poate fi:

- cu rol de construcție (construieşte forma, acoperă suprafața ca în arta neoimpresionistă)
- cu rol de expresie (exprimă, sugerează ,,flori pe câmp", ,,stele pe cer", ,,spectatori", ,,fructe", ,,flori" etc.)
- cu rol decorativ (decorează, ornamentează)

Efecte cu caracter expresiv:
- marime
- pozitie
- culoare

Putem spune că punctul plastic poate avea rol în sine ca semn plastic, rol secundar, subordonat unei forme (pointillism, mozaic, colaj etc.) şi rolul de a înfrumusețea alături de alte elemente de limbaj, unele suprafețe decorative.

Într-o compoziție plastică, cu ajutorul punctului se pot obține unele efecte cu caracter expresiv determinate de mărime, culoare, poziție:

- puncte de mărimi diferite pot da impresia de spațiu (mare – aproape, mic - departe)
- puncte realizate în culori calde sau reci (cald – aproape, rece – departe)
- puncte realizate în culori deschise sau închise (deschis – uşor, închis – greu)

Joan Miro - Compoziție

Punctul se poate integra suprafeței în mod armonios sau contrastant. Mărimea punctului este corelată implicit şi cu efectul de distanță, efectul de sugerare a spațiului prin modificarea dimensiunilor: punctele mărite sugerează apropierea, iar cele micşorate depărtarea.

Caracterul decorative al punctului obținut prin aplicarea principiilor artei decorative

Efectul de spațialitate al punctelor poate fi mărit prin realizarea contrastului cald – rece. Pentru a obține acest efect se vor asocia puncte mici cu cromatica rece şi cele mari cu cea caldă.

Efectul greu – uşor al punctelor are la bază legătura senzorială dintre: alb = deschis, sus, uşor şi negru = închis, jos, greu.

Pentru obținerea unor efecte decorative, punctele se pot grupa în diferite poziții:

- şiruri de puncte orizontale, verticale sau oblice cu alternanță sau repetare de mărime sau culoare;
- şiruri de puncte cu aceeaşi mărime doar de culori diferite;
- şiruri de puncte în direcții diferite

Motivele decorative obținute prin repetare, alternanță, simetrie cu ajutorul punctului şi a altor elemente geometrice sunt de mare efect în ornamentație.

Tema plastica ,,punctul”

Aplicații practice pentru elevi

- Acoperiți suprafețele unor forme cu ajutorul punctelor de diferite culori, nuanțe sau tonuri (frunze, flori, forme geometrice)

- Reprezentați cu ajutorul punctelor de mărimi şi culori diferite frunzele sau florile din coroana unui pom, spectatorii din tribune, stelele de pe cer, covorul frunzelor de toamna etc.

- Realizați o compoziție în care să folosiți punctul cu rol decorativ, prin împărțirea suprafeței de lucru în forme geometrice, aplicând apoi puncte de culori diferite ordonate după relațiile mare – mic, aglomerat – aerat, cald – rece etc.

- Decorați un vas popular cu motive decorative obținute cu ajutorul punctului organizat după principiile artei decorative.

- Realizați un proiect pentru un covor popular decorând cu motive obținute prin alternanța de culoare şi mărime.

- Confecționați un semn de carte din carton şi decorați suprafața lui cu ornamente geometrice.

- Decorați cu motive populare obținute din linii şi puncte o suprafață care să sugereze un covor popular.

1.3. Test de autoevaluare 1

Evidențiati următoarele aspecte ale punctului plastic:

- **modalitățile de obținere a punctului plastic**
- **rolul punctului plastic într-o compoziție**
- **posibilitatea de obținere a unor efecte plastice într-o compoziție**

Răspunsul va putea fi încadrat în spațiul rezervat în continuare.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90.

1.4. Linia – element al limbajului plastic

Linia are potențialitatea de a sugera mişcare, formă, spațiu.

În artele plastice şi decorative, linia constituie una dintre cele mai importante elemente ale limbajului plastic. Practic linia este creata prin deplasarea unui instrument (creion, pix, peniță, cărbune, pensulă) pe o suprafață. Structura, aspectul şi grosimea liniilor sunt determinate de natura instrumentului care o creează.

După formă, aspect şi lungime liniile pot fi: drepte, frânte, întrerupte, curbe, şerpuite, spiralate, scurte, lungi, în duc continuu, subțiri, groase, modulate.

După poziția pe o suprafață, liniile pot fi: orizontale, verticale, oblice.

După scopul în care sunt utilizate, liniile pot fi:

- cu rol de construcție (conturează sau acoperă creând forme şi volume)
- cu rol de expresie, de semn plastic (sugerează elemente din natură, mişcare, exprimă o stare sufletească etc.)
- cu rol decorativ (creează motive decorative care ornamentează spațiile cu caracter decorativ) după principiile: alternanță, repetiție, simetrie.

Expresivități şi semnificații

Liniile pot avea expresivități şi semnificații:

- spațialitate, când sunt mai groase în primul plan;
- monotonie, când orizontalele se succed într-un ritm lent, odihnitor ;
- dezordine când sunt utilizate liniile oblice întretăiate şi grupate diferit;
- entuziasm şi exuberanta prin linii spiralate;
- mişcare şi dinamism prin oblice şi curbe ferme;
- moliciune prin curbe line;
- echilibru, măreție, monumentalitate prin verticale.

Patras Eugen, Dans

Rolul liniei în arta decorativă

Expresivitatea liniei este determinata de traiectorie, structura, lungime, grosime, poziție, valoare, culoare şi ritm. Ea are un rol de sine stătător, poate fi subordonată suprafeței, poate contura o formă şi poate creea un spațiu sugestiv încărcat de semnificații prin puterea ei de expresie.

Cu linii de diferite tipuri se pot obține motive care decorează suprafețele unor obiecte. Creatorii populari folosesc linia în decorarea ceramicii, țesăturilor, costumelor populare, lemnului, etc.

Gruparea şi multiplicarea liniilor, alternarea de grosime, poziție sau culoare, repetarea sau simetria față de o axă, sunt procedee prin care se obțin motive decorative.

Alături de punct, linia îmbogățeşte expresia artistică a ornamentelor decorative.

Linia şi punctul ca elemente decorative au şi valențe expresive care alături de ritm, contrast, mişcare, armonie, echilibru etc. constituie mijloace de expresie.

Elevii pot realiza exerciții de utilizare a liniei în ipostaze diferite, precum şi compoziții cu subiecte care să-i atragă.

Aplicații practice pentru elevi

- Exerciții de utilizare a liniilor de grosimi, forme şi culori diferite juxtapuse.
- Exerciții de realizare a liniei în duct continuu în tehnici diferite (pe suport umed, cu ceară, cu carioca)
- Exerciții de obținere a unor forme cu ajutorul liniei modulate (gros – subțire)
- Realizați compoziția cu subiectul ,,Valurile mării” utilizând linia curbă în tonalități de albastru
- Sugerați cu ajutorul liniilor verticale de diferite grosimi blocurile unui oraş
- Realizați cu ajutorul diferitelor tipuri de linii crengile din coroana unui pom desfrunzit
- Realizați cu ajutorul diferitelor tipuri de linii străzile unui oraş

Lucrare realizata de elev

1.5. Test de autoevaluare 2

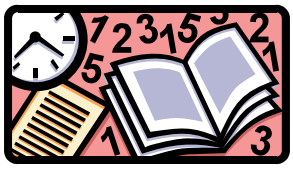

În spațiile de mai jos realizați exerciții prin trasarea diferitelor linii (poziții, grosimi) pentru a obține expresivități plastice

Verificați-vă, consultând sugestiile de la pag. 88-90

1.6. Forma

Forma, aspectul exterior, înfățișarea elementelor

Formele întâlnite în natură sunt denumite forme naturale.

Formele create de artist în procesul creației prin diferite procedee, în diferite tehnici de lucru cu ajutorul liniei, punctului şi culorii sunt denumite forme plastice.

In arta plastica, forma are doua ipostaze:

- forma plana;
- forma spațială.

Forma plana are două dimensiuni :lungime şi lățime, i se mai spune forma bidimensională şi este specifică picturii şi graficii.

Forma spațială are trei dimensiuni: lungime lățime şi înălțime, i se spune forma tridimensională.

Formele spațiale se pot obține în sculptură, modelaj, ceramică, origami (arta plierii hârtiei).

Din punct de vedere artistic forma are mai multe accepții, dintre care cele mai uzuale sunt:

- forma spontana
- forma elaborata

Forma spontană, în pictură se poate obține accidental sau dirijat prin diferite procedee tehnice cum ar fi: monotipia, dirijarea culorii prin jet de aer sau prin mişcarea suprafeței de hârtie, prin stropire, prin fuzionare etc.

Forma spontana astfel obținută poate constitui o lucrare în sine sau poate fi prelucrată prin conturare, adăugire, suprapunerea sau juxtapunerea mai multor forme spontane încât să exprime un subiect.

Prelucrarea şi integrarea formelor spontane în compoziții expresive şi originale presupune dezvoltarea capacității elevilor de a fabula, de a inventa şi de a- şi dezvolta imaginația creatoare.

Forma elaborată este obținută în actul de creație , pe baza sugestiilor din natură. Ea are puterea de a comunica idei, sentimente, semnificații etc.

Expresivitatea formei elaborate poate fi obținută prin transfigurarea, metamorfozarea formei observate în natură.

Aplicații practice pentru elevi.

● Pe un suport lucios (plastic, sticlă, faianță etc.) se aşează culoare dispusă diferit şi picături de apă. Peste ele se aşează o foaie de hârtie care se presează uşor cu palma. Când se ridică hârtia se observă pe aceasta o anumită formă spontană.

● Pe un suport lucios se desenează forme colorate diferit cu pensula îmbibată în multă culoare. Se aşează deasupra o foaie de hârtie, se presează şi se dirijează uşor cu latul palmei spre lateral, sus şi jos. Se obține o formă spontană, alta decât cea desenată pe suport.

w Se îndoaie o foaie de hârtie simetric şi se aşează culori numai pe una din jumătățile ei. Cu cealaltă jumătate se acoperă culoarea, se presează, se dirijează obținându-se astfel o formă spontană dispusă simetric ce cele două jumătăți ale foii.

● Se umezeşte o foaie de hârtie cu apă, şi se desenează cu pensula înmuiată în culoare, linii, forme simple, puncte. Se produce fuzionarea culorilor şi astfel iau naştere diferite forme spontane.

1.7. Test de autoevaluare 3

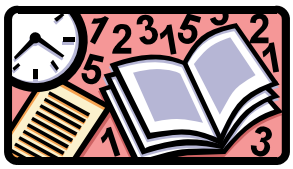

1. **Explicati deosebirea dintre:**
   - **forma naturala si forma plastica**
   - **forma spontana si forma elaborata**
2. **Desenati forme elaborate (pomi, flori, fluturi, pasari)**

Răspunsul 1 va fi încadrat în spațiul delimitat de chenar.
Formele elaborate se vor desena în chenarele de la pag. 16

1.

2.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

Pentru realizarea formelor elaborate, consultați imaginile artistice din lucrare.

1.8. Pata de culoare

Pata de culoare ca element al limbajului plastic

Ca element al limbajului plastic, pata este urma de culoare aşezată pe un suport de lucru cu instrumente specifice domeniului plastic. Ea poate fi obținută cu pensula, prin imprimare, stropire, presare etc.

Pata poate fi cromatică (culorile spectrului) sau acromatică (alb, negru sau griuri neutru).

Petele se deosebesc una față de alta după formă, mărime, culoare, valoare, intensitate.

Pata cromatica şi acromatica poate fi:

- pata plata (decorativa)
- pata picturala (vibrata)

Pata plată sau decorativă se obține prin întinderea uniformă a culorii, fără urme vizibile de pensulă.

Aspectul ei uniform poate sugera linişte, calm, stabilitate.

În artele vizuale, se mai numeşte tentă plată şi imprimă lucrărilor un caracter decorativ

Pata picturală se obține vibrând culoarea prin diferite tehnici.

Prin tratare picturala se urmăreşte redarea cu ajutorul culorilor, a efectelor de lumină şi umbră, de aproape – departe, de materialitate etc.

Pata picturală poate sugera dinamism, tensiune, mişcare etc.

Modalitati de obtinete a petei picturale

Vibrarea unei pete se poate realiza prin:

- fuzionarea culorii
- transparența (obținută prin suprapunerea petelor transparente de culoare)
- nuanțe
- modularea culorii
- monocromie sau ,, ton in ton “ (tonurile închise şi deschise ale unei singure culori)
- stropire
- tuşare scurtă
- grizare

Utilizarea petei picturale în realizarea compozițiilor plastice duce la obținerea unor armonii cromatice rafinate şi expresive.

Pata de culoare poate fi realizată pe suprafața uscată sau umedă. Prin cele doua procedee se obțin diferite expresivități plastice.

Pe suport uscat, contururile sunt precise, pe suport umed contururile fuzionează şi pata are un aspect difuz.

Aplicații practice (pata plată si pata picturală) pentru elevi

● Se acoperă suprafețele de lucru cu o culoare întinsă uniform se lasă să se usuce şi apoi se suprapun grafic elemente inspirate din natură.

● Se realizează un fond colorat prin pata picturală obținută prin tehnica ,, ton in ton “(culoare caldă sau rece) apoi se suprapun grafic elemente geometrice sau elemente inspirate din natură.

● Se realizează o suprafață cu pete vibrate cu diferite nuanțe

● Se realizează o compoziție plastică cu un anumit subiect în care se utilizează pata picturală obținută prin diferite procedee.

Viorel Mărginean, Peisaj

Piet Mondrian, Copacul gri

1.9. Lucrarea de verificare nr. 1

1. Comentați una din cele două imagini prezentate în pagina anterioară şi precizați modul în care au fost utilizate elementele limbajului plastic.

Precizări privind redactarea (analiza lucrării)

Comentarea unei lucrari de arta se refera la analiza ei din punct de vedere plastic :

- autor;
- denumirea lucrării;
- elemente de limbaj plastic utilizate……..3 p.

Modalitati specifice de exprimare plastica raportate la:

- tipuri de linii (drepte, curbe, orizontale, verticale, oblice, groase, subtiri, de contur, de expresie etc.)……2 p.
- pete de culoare (vibrate, plate, mixte)……1 p.
- tuse – urme lasate de pensula (spontane, vibrate, oblice, agitate, domoale)……..1 p.
- forma plastică (sugestivă, spontană, plană, echilibrată, simetrică, asimetrică etc.)……2 p.

Se acorda 1 p din oficiu.

TOTAL: 10 p.

Analiza lucrării se va realiza in maxim o pagină.
În încheiere, veți specifica de ce considerați că lucrarea aleasă are o valoare artistică.
Redactarea trebuie să aiba coerenta in exprimare.
Respectati normele ortografice si de punctuatie!
Scrieti lizibil si utilizati o terminologie din domeniul plastic !
Pentru realizarea acestui comentariu revedeti capitolele « Elemente de limbaj plastic » si « Culoarea » , precum si bibliografia indicata.

Criterii de evaluare

1. Identificarea elementelor de limbaj plastic utilizate de pictor……3 p.
2. Tipuri de linii ca elemente ale limbajului plastic.....0,5p
3. Precizarea tehnicii prin care s-a realizat pata de culoare……2p.
4. Identificarea expresivității formei plastice……...2p.
5. Stilul literar de comunicare……..……1,5 p.

Bibliografie

● Achitei, Gheorghe – Frumosul dincolo de artă, Editura Meridiane, p.32-41

● Bogdan, Radu – Ion Andreescu, Editura Meridiane, Bucureşti, 1972, p.51-97

● Dima, Alexandru – Scrieri despre artă, Editura Meridiane, Bucureşti, 1971, p.16-44

● Mihăilescu, Dan – Limbajul culorilor şi formelor, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti,1980, p.27-112

Albume de arta :

● Cristea, M şi Cristea, I – Album de artă şcolară, Editura Corint, 2000

● Dragut, V – Viorel Mărginean, Editura Sport şi turism, 1982

● Popescu, M – Ştefan Luchian, Editura Meridiane, 1961

Dicționare :

● Susala, I – Dicționar de artă, Bucureşti, Editura Sigma, 1993

● Cios Irina – Dicționar de artă, Bucureşti, Editura Meridiane, 1995

Lucrările recomandate vor fi parcurse în mod selectiv.

Unitatea de învățare nr. 2

CULOAREA

Cuprins

2.1. Obiectivele unității de învățare 14
2.2. Culorile spectrale şi pigmentare 15
2.3. Test de autoevaluare 18
2.4. Nonculorile 19
2.5. Amestecul fizic al culorilor şi nonculorilor 20
2.6. Test de autoevaluare 22
2.7. Contraste cromatice 23
2.8. Test de autoevaluare 27
Bibliografie 30

2.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare, studentii vor fi capabili:

- **sa recunoasca in imagini artistice, diferite tipuri de culori;**
- **sa descopere in reproduceri de arta, game cromatice;**
- **sa identifice diferite contraste cromatice in lucrari de arta plastica, precum si puterea lor expresiva;**
- **să utilizeze in analiza imaginii artistice, un limbaj adecvat limbajului plastic;**
- **sa realieze compozitii cu teme plastice pe diferite probleme de culoare si subiecte adecvate.**

,,Lumea este colorata ! O lume fără culori n-ar fi numai tristă, ci ar părea moartă. Gândiți-vă doar la marea deosebire dintre o zi de vară însorită, scăldată de cerul albastru, de flori, frunze şi o zi de toamnă târzie, ploioasă, mohorâtă, când totul este dominat de cenuşiu sau la trista înfățişare a naturii ce se pregăteşte de iarnă, există culori, chiar dacă reduse la o gamă. Total lipsit de culoare este numai întunericul absolut. O cat de slaba raza de lumina naşte culori. De lumina depinde existența culorilor, lumina este chiar izvorul lor" (Paul Constantin, Să vorbim despre culori, p.21)

2.2. Culorile spectrale şi pigmentare

Însemnătatea culorii este atestată prin dominația ei in ansamblul percepțiilor vizuale, iar omul primeşte aproximativ 90% din totalul informațiilor despre mediul înconjurător, prin vedere si numai 10% prin simțuri. Culoarea este deci principalul element prin care aparatul senzorial receptează semnalele emise de lumea exterioară.

Culoarea este realitatea subiectivă generată de interacțiunea a trei factori: ochiul, lumina şi obiectele.

Culoarea este perceputa numai în prezenta luminii naturale (soare) sau artificiale.

Fizicianul englez Isaac Newton (1642 – 1727) a demonstrat pentru prima dată că lumina este culoare, că lumina solară se descompune în şapte culori atunci când este trecută printr- o prismă de cristal triunghiulară:

Culori spectrale ROGVAIV

● Culorile spectrale sunt: roşu, oranj, galben, verde, albastru, indigo şi violet – ROGVIAV. Curcubeul este un fenomen natural în care se poate observa descompunerea luminii solare în cele şapte culori.

● Culorile pigmentare (vopsele) sunt obținute pe cale chimică din pulberi colorate combinate cu diferiți lianți. În funcție de liantul folosit sunt vopsele pe bază de apă (acuarele, tempera, grase) şi vopsele pe bază de ulei.

Dintre teoreticienii şi pictorii care s-au ocupat cu studiul culorilor au fost: Otto Runge, Paul Klee şi Johannes Itten.

Clasificarea culorilor pigmentare

Johannes Itten a realizat cercul cromatic al celor 12 culori (3 primare, 3 binare de gradul I si6 binare de gradul II sau terțiare)

- **culorile primare** (R – roşu, G – galben, A – albastru) numite fundamentale sau de bază. Ele nu se pot obține din combinarea altor culori pigment ci numai pe cale chimică;

- **culorile binare de gradul I (O – oranj, Ve – verde, Vi –** violet) se obțin din amestecul fizic a două culori primare astfel: O = R + G; Ve = A + G; Vi = R + A

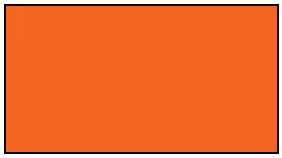

- **culorile binare de gradul II** (terțiare) se obțin din amestecul fizic dintre o culoare primară şi o culoare binară de gradul I astfel :
  G + O = galben – oranj (G.O.)
  R + O = roşu – oranj (R.O.)
  R + Vi = roşu – violet (R.Vi.)
  A + Vi = albastru – violet (A.Ve)
  A + Ve = albastru – verde (A.Ve)
  G + Ve = galben – verde (G.Ve)

Efecte cromatice (culori calde, culori reci)

După efectul pe care îl produc culorile pot fi calde şi reci. În cercul cromatic al lui Johannes Itten se disting în partea dreaptă culorile calde (G, G.o, O. R. v) iar în partea stângă culorile reci (Vi, A.vi, A, A.ve, Ve, G.vi)

● **culori calde** :
- ne dau senzația de căldură;
- ne duc cu gândul la soare, foc, vară etc.
- ne ajuta să coloram soarele, focul , vara etc.
- sugerează bucuria, sărbătoarea, exuberanța etc.
- ne dau impresia de apropiere în spațiu.

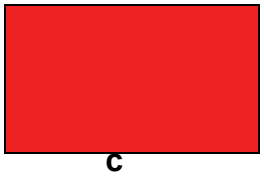
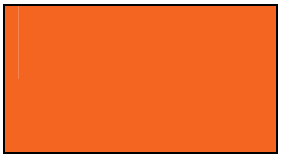
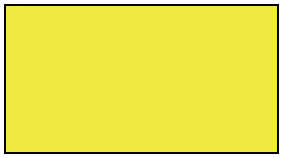

c

- ● **culori reci**
- ne dau senzația de rece;
- ne duc cu gândul la răcoarea pădurilor, a apelor, la iarnă etc.
- ne ajută să colorăm iarna, ploaia, înserarea etc.
- sugerează tristețea, dar şi calmul, liniştea;
- ne dau impresia de depărtare în spațiu.

Oranjul este culoarea cea mai caldă deoarece rezultă din amestecul fizic dintre două culori calde (R + G)

Albastrul pur este culoarea cea mai rece deoarece celelalte culori reci conțin şi culori calde (Ve = A + G; Vi = A + R).

Tot în cercul cromatic a lui Johannes Itten se poate observa că fiecărei culori primare îi corespunde, în partea diametral opusă, o culoare binară. Culorile diametral opuse în cercul cromatic se numesc culori complementare.

Perechile de culori complementare sunt:

Roşu cu verde Galben cu violet Albastru cu oranj

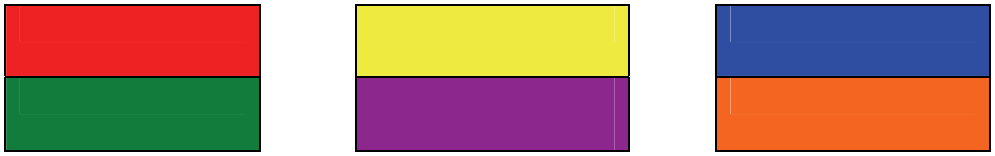

Caracteristici :
- una este primară iar cealaltă binară;
- una este caldă iar cealaltă este rece;
- din amestecul fizic a două complementare se obține griul
- alăturate se exaltă reciproc producând un contrast puternic.

Pentru pictor, culoarea si legile utilizării ei reprezintă baza experimentării plastice a unor idei si sentimente in funcție de personalitatea lui.

Curentele artistice ale secolului al XX lea sunt relevante pentru multiplele posibilitati de a folosi si armoniza culorile.

Fovismul, expresionismul, cubismul, arta abstracta etc sunt exemple, edificatoare in ceea ce priveste tehnicile de lucru si posibilitatile expresive ale culorilor in diferite ipostaze.

Daca fovismul a promovat exaltarea culorii pure, expresionismul a folosit accente violente de culoare in tuse nervoase si tonuri sumbre pentru a reda climatul dramatic, nelinistitor.

2.3. Test de autoevaluare 1

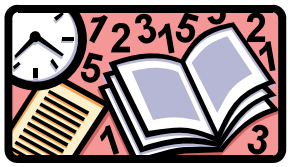

1. Propuneti cate trei subiecte pentru fiecare din temele plastice:

- **„culori binare ``**
- **„culori calde ``**
- **„culori reci ``**
- **„culori complementare``**
- **„contrast cald – rece``**

Raspunsul va putea fi incadrat in spatiul rezervat in continuare.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.4. Nonculorile

Valențe expresive ale nonculorilor

Albul şi negrul sunt considerate nonculori întrucât ele nu conțin pigmenți cromatici.

Albul reprezintă lumina iar negrul reprezintă întunericul.

Amestecând fizic, alb şi negru în proporții diferite se obțin opiniile acromatice sau neutre. Când amestecul cantitativ este progresiv se obține scara valorică a griului neutru.

Ca pigmenți acromatici, albul şi negrul au un rol important în deschiderea sau închiderea culorii.

Albul ajută la obținerea tonurilor deschise ale culorii – degradeuri deschise. Negrul ajuta la obținerea tonurilor închise ale unei culori – degradeuri închise.

Dacă într-o lucrare se utilizează o singură culoare amestecată fizic cu alb şi negru în cantități diferite se obține tema plastică « monocromia »

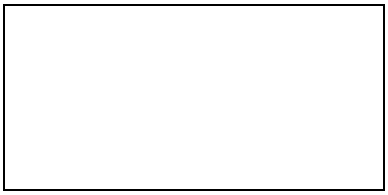

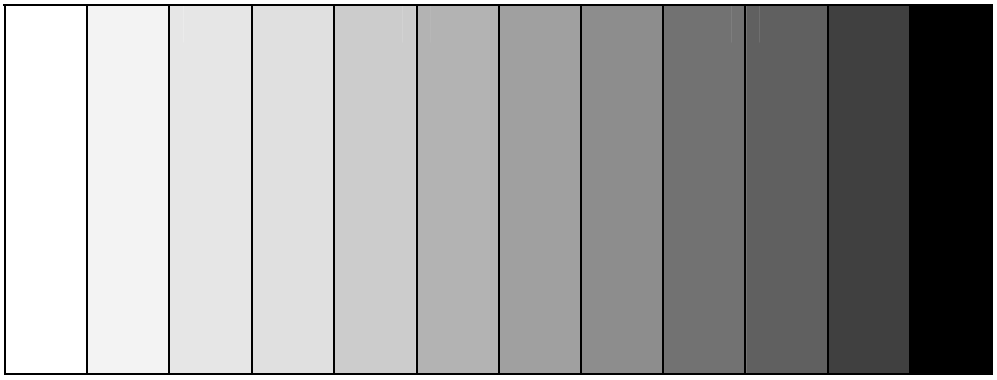

DICTIONAR

- acromatic – lipsit de culoare
- monoculoare – alb, negru, gri
- gri neutru – rezultatul amestecului dintre alb si negru
- ton – grad de stralucire a unei culori
- degradarea culorii – modificarea culorii in amestec cu alb

2.5. Amestecul fizic al culorilor şi nonculorilor

Amestecul fizic este combinarea materiala dintre culori. Prin acest tip de amestec se pot obține aproximativ nouă sute de tente distincte pentru retină.

Prin amestecul fizic dintre culori şi nonculori se pot obține practic nuanțe, tonuri, griuri, degradeuri etc.

Sunt mai multe posibilități de amestec fizic :

Posibilități de amestecuri fizice

Amestecul fizic dintre alb şi negru

Prin amestecul fizic dintre alb şi negru se obține griul neutru. Când cele două nonculori sunt amestecate în cantități progresive se obține scara valorică a girurilor neutre.

Amestecul fizic al culorilor cu alb sau negru

Prin amestecul fizic cu negru, culorile îşi pierd luminozitatea şi se închid.

Prin amestecul unei culori cu alb sau negru se obțin tonurile deschise şi închise, iar când amestecul este progresiv se obține scara tonală a culorii respective.

Amestecul fizic dintre culori vecine în cercul cromatic

Prin amestecul dintre culorile vecine (semene), una fiind luată în cantitate mai mare se vor obține diferite nuanțe.

R + O = nuanțe de la roşu la oranj

A + Vi = nuanțe de la albastru la violet

G + Ve = nuanțe de la galben la verde

Amestecul fizic dintre culorile opuse în cercul cromatic a lui Itten (culori complementare)

Din acest amestec de complementare se obțin griurile colorate, iar procedeul se numeşte grizare.

Amestecul fizic dintre o culoare şi griul neutru

Din acest amestec se obțin cele mai rafinate griuri colorate

Aplicații practice pentru elevi

- Se structurează suprafața foii de hârtie cu ajutorul unor linii orizontale, verticale şi oblice, trasate direct cu pensula. Suprafețele obținute, de diferite forme şi mărimi, se vor colora cu griuri neutre obținute din amestecul fizic dintre alb şi negru luate în cantități diferite.

- Se realizează un peisaj utilizând tonurile închise şi deschise ale unei singure culori. Tema plastică va fi « monocromie » iar subiectul va fi stabilit de elev în funcție de culoarea utilizată şi de ce îi sugerează lucrarea obținută.

Prin metoda didactică exercițiu – joc obțineți griuri colorate utilizând cele două procedee :

- amestecul fizic dintre doua complementare şi alb sau negru
- amestecul fizic dintre o culoare şi griul neutru

- Dacă se acoperă toată suprafața cu tente de griuri colorate, aceasta poate constitui fondul unei alte teme, cu personaje sau alte elemente inspirate din natură.

Griuri colorate

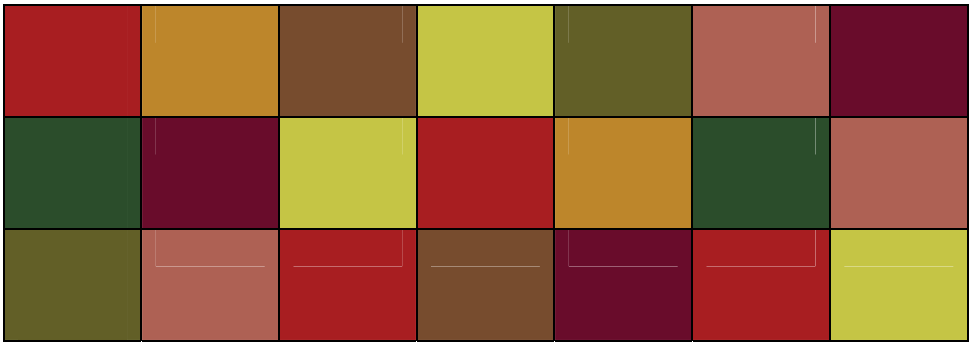

Atenție !

Cele mai frumoase griuri colorate rezultă din amestecul fizic dintre culorile complementare plus alb (poate fi folosit şi negrul în cantități reduse)

Lucrare realizata de elev

2.6. Test de autoevaluare 2

1. Cum se obțin nuanțele?
(incercuiti litera corespunzatoare variantei corecte)

A. rosu + oranj
B. albastru + galben
C. albastru + violet
D. galben + rosu

2. Cum se obtin tonurile inchise si deschise ale unei culori ?
(inscrieti in spatiul din stanga numerelor de ordine din prima coloana, litera corespunzatoare grupei de culori)

- 1. ton deschis de rosu	A. rosu + negru
- 2. ton inchis de rosu	B. rosu + alb
- 3. ton inchis de albastru	C. albastru + alb
- 4. ton deschis de albastru	D. albastru + negru

3. Ce se obtine din amestecul fizic de alb si negru ?

……
……
……
……

4. Ce se obtine din amestecul fizic de alb si negru luate in cantitati progresive ?

……
……
……
……

5. Ce se obtine din amestecul fizic dintre o culoare si griul neutru ?

……
……
……
……

Atenție !
Pentru o rezolvare corectă consultați capitolul 2 (2.5).
Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2.7. Contraste cromatice

Contrastele cromatice sunt determinate de: stralucire, luminoziate, puritate, intindere ca suprafata, valente expresive, etc.

Contrastul presupune existența a două elemente opuse : zi – noapte, vară – iarnă, mare – mic, uşor – greu, etc.

Contrastele cromatice sunt determinate de : strălucirea unei culori, cantitatea ei, luminozitatea şi puritatea ei.

Contrastul cromatic se obține când între culori sunt diferențe puternice.

Johannes Itten a fundamentat teoria culorilor şi a stabilit şapte contraste cromatice :

1. Contrastul culorilor în sine – se obține prin juxtapunerea tentelor de culori pure, strălucitoare, de primare şi binare.

Puterea acestui contrast scade cu cât culorile folosite se îndepărtează de culorile primare.

Prezența albului şi negrului amplifică expresivitatea acestui contrast deoarece intervin efectele caracteristice de creştere a luminozității şi strălucirii culorilor.

Acest contrast transmite un sentiment de optimism, de bucurie.

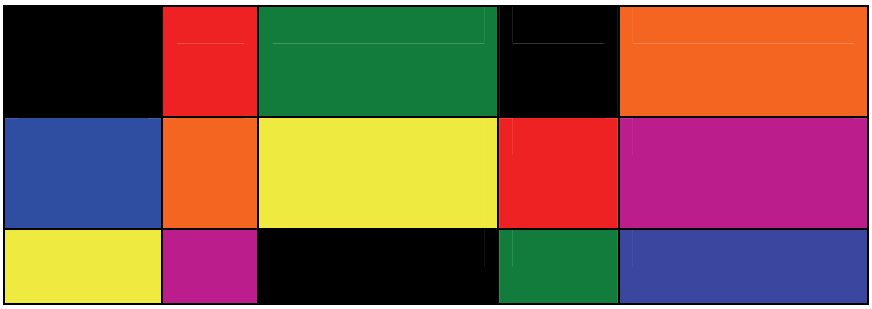

2. Contrastul închis – deschis, sau clar – obscur se obține prin alăturarea unei culori cu valori tonale diferite (luminozități diferite).

Acest contrast generează unele efecte de uşor – greu şi aproape – departe.

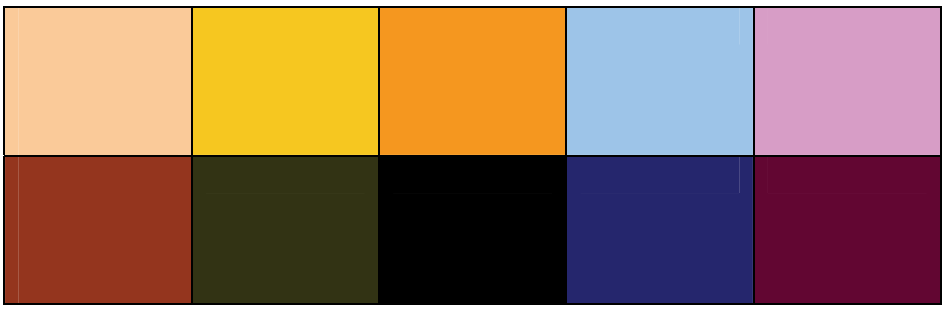

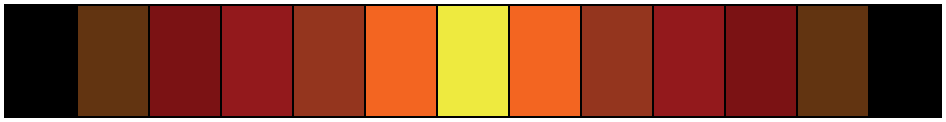

3. Contrastul cald - rece se realizează prin alăturarea culorilor calde şi reci.

Pentru a obține efectul maxim de cald – rece se juxtapune culoarea cea mai rece (albastrul) cu cea mai caldă (oranjul).
Într-o compoziție culorile calde dau impresia de aproape iar cele reci impresia de departe.

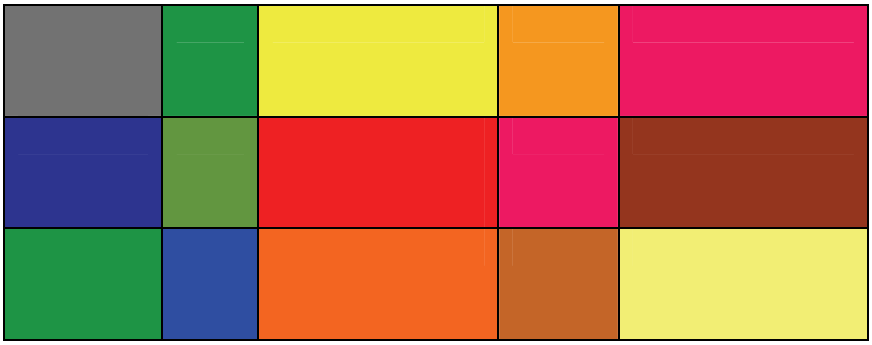

4. Contrastul complementar se obține prin alăturarea culorilor complementare. Într-o compoziție plastică se pot dezvolta două sau trei perechi de complementare care prin juxtapunere îşi măresc strălucirea.

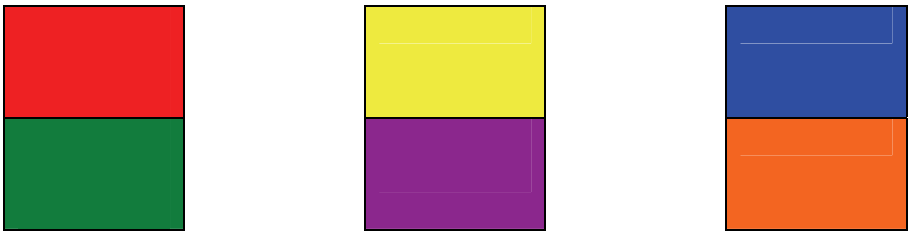

5. Contrastul de calitate rezulta din alăturarea culorilor strălucitoare cu cele stinse, amestecate, tulburate.

Prin calitatea unei culori se înțelege gradul ei de puritate.
Acest contrast este cel mai subtil, mai rafinat în contextul unei armonii cromatice.

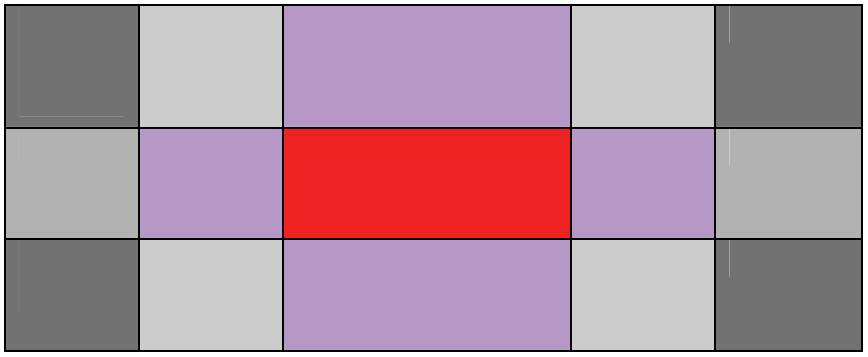

6. Contrastul de cantitate se referă la raportul de mărime a două sau mai multe suprafețe colorate. Este contrastul mult – puțin sau de proporție.

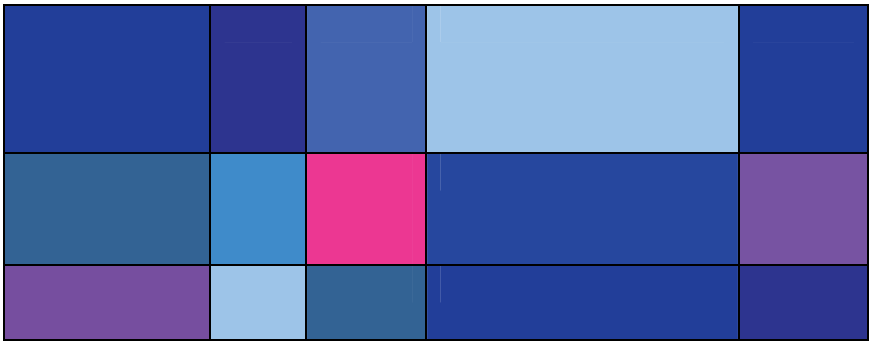

7. Contrastul simultan şi succesiv are la bază legea complementarelor şi se produce atunci când o culoare pură solicită complementara ei.
Dacă complementara lipseşte din context atunci ochiul o produce.
Este un efect optic simultan.
Astfel când privim mai mult timp o pată de culoare verde şi apoi închidem ochii aceeaşi pată ne apare în roşu.

Stăpânirea contrastelor in creația plastică

Nu se poate vorbi de armonizare cromatică fără să te raportezi la contraste cromatice pentru că armonia nu înseamnă anihilarea contrastelor ci acordarea lor.

Pentru a crea acel echilibru armonic, pe care îl presupune orice lucrare de artă autentică este necesară stăpânirea cu pricepere cu tehnică a contrastelor cromatice

Aplicații practice pentru elevi

- În tehnica colajului, se vor tăia forme diferite din hârtie colorată (roşu, galben, albastru) şi se vor lipi pe o suprafață pentru a realiza tema plastică « contrastul culorilor în sine ». Lucrarea poate fi un proiect pentru vitraliu.
- suprafața de hârtie se împarte în suprafețe mai mici cu ajutorul unei linii trasată cu negru. Suprafețele obținute se colorează cu roşu galben şi albastru obținându-se astfel contrastul culorilor în sine.
- Se realizează un fond din diferite nuanțe şi tonuri de albastru apoi se pictează deasupra peştişori de acvariu în culori calde pentru a se obține un contrast cald – rece.
- Se obține un fond din tonuri de albastru peste care se lipesc forme diferite colorate în culori calde (tehnica colajului) şi se obține contrastul cald – rece.

- Realizați pe suprafața foii de hârtie un element inspirat din natura (pom, floare, casa, personaj, animal0 colorat în culori cat mai strălucitoare iar celelalte elemente şi fondul lucrării vor fi colorate în tonuri sau griuri colorate. Veți observa ca strălucirea culorilor creste când sunt înconjurate de amestecuri cromatice.

- Realizați un peisaj de vara în care formele plastice vor fi colorate în nuanțe şi tonuri de verde iar fondul lucrării în nuanțele şi tonurile altor culori.

- Realizați o compoziție nonfigurativa utilizând o dominanta de roşu. Stabiliți pentru compoziția plastică obținută un subiect.

- Decupați din hârtii colorate în culorile complementare, triunghiuri de mărimi diferite şi lipiți-le pe un fond de gri neutru. Veți obține contrastul culorilor complementare.

- Realizați subiectul « inserare » utilizând perechea de complementare oranj – albastru cu tonurile şi nuanțele provenite din aceste culori.

- Realizați subiectul « câmpul cu flori » utilizând grupa de complementare roşu – verde cu tonurile şi nuanțele provenite din cele doua culori.

DICTIONAR
Colaj – procedeu artistic care constă in lipirea pe suportul de lucru a unor forme tăiate
sau rupte din hârtii colorate sau din alte materiale.

Vitraliu – tehnică de artă monumentală, decorativă, care constă in ansamblarea unor bucăți de sticlă colorată.

2.8. Test de autoevaluare 3

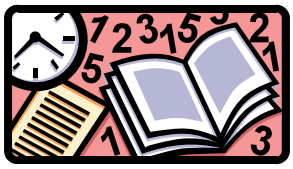

A. Realizați in tehnica colajului patru compoziții aplicând următoarele contraste:

1. **Contrastul cald – rece**
2. **Contrastul culorilor in sine**
3. **Contrastul închis – deschis**
4. **Contrastul culorilor complementare**

Formele obtinute prin taierea sau ruperea hartiei pot fi abstracte, geometrice sau pot sugera diferite forme din natura. Fiecare spatiu delimitat de chenar va constitui o compozitie plastica.

1

2

3

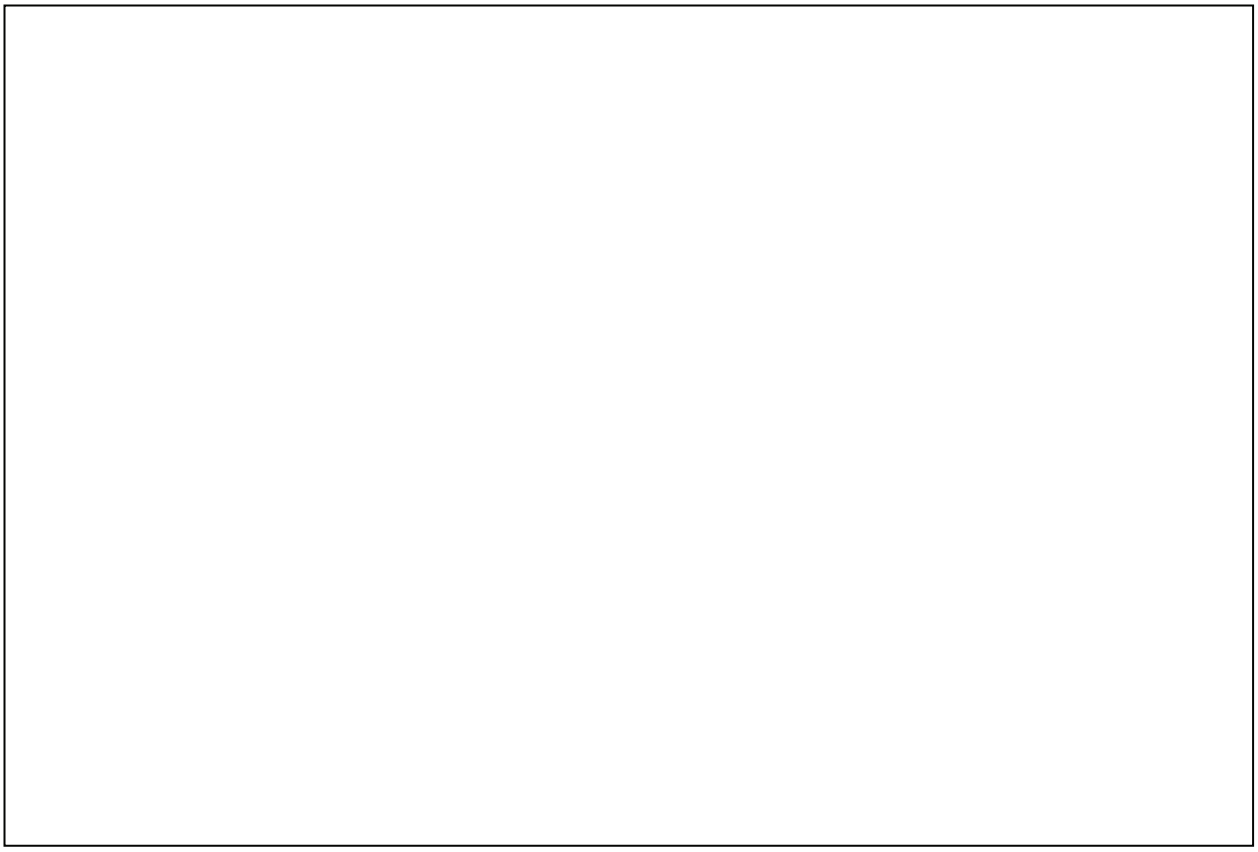

4

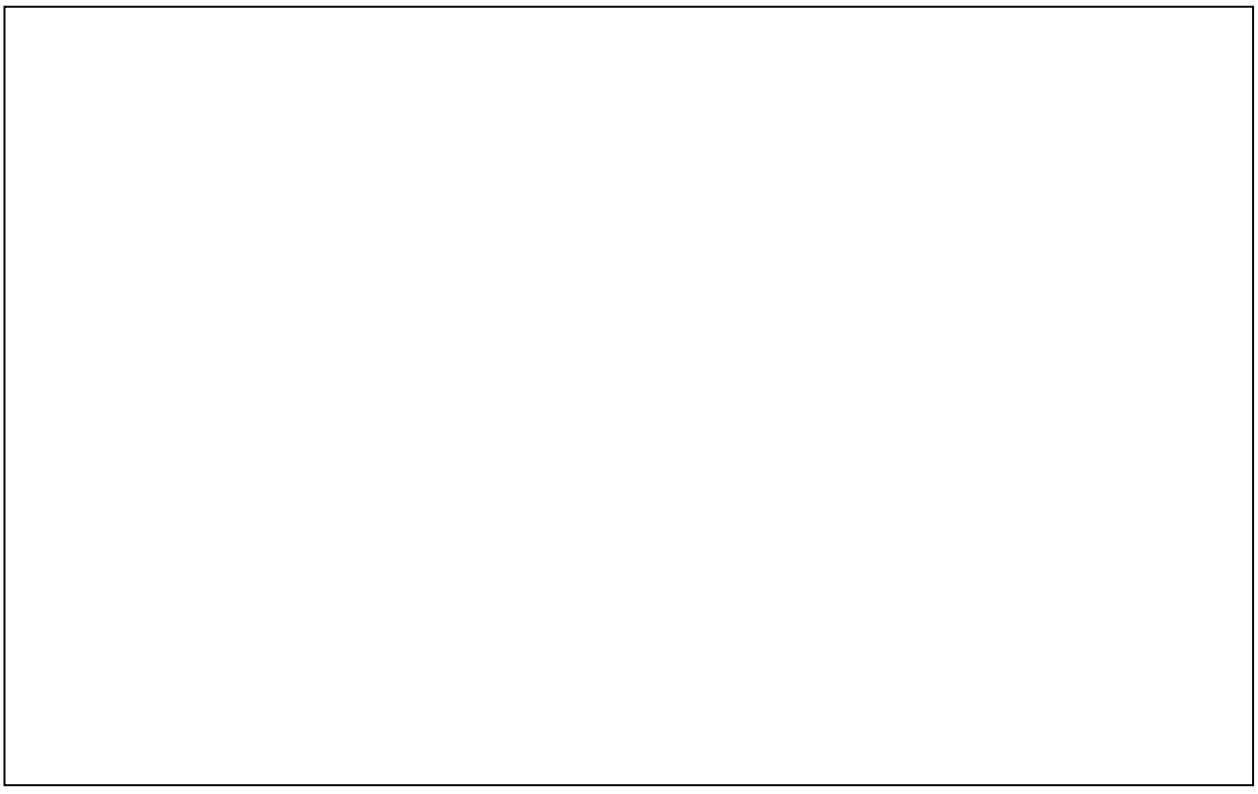

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag.88-90

B. Analizați lucrarea „Garoafele” a pictorului Ştefan Luchian si explicați modul in care au fost utilizate culorile pentru a obține expresivitate si armonie cromatică.

Precizări privind analiza lucrării:

- autor;
- denumirea lucrarii;
- genul lucrarii (natura statica, peisaj, compozitie figurativa sau abstracta etc.);
- tehnica de lucru (pictura, grafica);
- modul cum s-a realizat armonizarea cromatica (dominanta, gama cromatica, nuante, contraste etc.) ;
- tipul petei de culoare (picturala, plata, stralucitoare, terna, deschisa, inchisa etc.) ;
- formele plastice (expresive, sugestive, figurative, contrastante etc)

In incheiere precizati mesajul lucrarii „Garoafe” raportandu-va la semnificatia gamei cromatice utilizate

Ştefan Luchian, Garoafe

Bibliografie

Alberti, Leon Battista – Despre pictura, Editura Meridiane, Bucureşti, 1969, p.16-31

Constantin Paul – Să vorbim despre culoare, Editura Meridiane, Bucureşti, 1988, p.10-32

Cristea Maria, Cristea Ioan – Album de arta şcolar, Editura Corint, Bucureşti 2000, p.7-40

Demetrescu Camelian – Culoare, suflet şi retina, Editura Meridiane, Bucureşti, 1965, p.7-48

Itten Johannes – Arta Culorii, Manuscris la Biblioteca de arta a Municipiului Bucureşti, p.20-40

Mihăilescu Dan – Limbajul culorilor şi formelor, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti 1980, p.10-15

Susala Ion – Culoarea cea de toate zilele, Editura Meridiane, Bucureşti, 1980, p.23-47

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 3

COMPOZIȚIA

Cuprins

3.1. Obiectivele unității de învățare 31
3.2. Compoziția plastică 32
3.3. Compoziția decorative 34
3.4. Test de autoevaluare 35
3.5. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 37
3.6. Lucrări din creația plastică 39
Bibliografie 42

3.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fii capabili :

- **sa recunoasca in lucrari de arta diferite tipuri de compozitii plastice ;**
- **sa analizeze compozitii plastice punind in evidenta: schema compozitionala, centrul de interes, ritmul, unitatea si echilibtrul compozitiei precum si procedeele de realizare a armoniei cromatice ;**
- **sa utlizeze principiile de organizare a compozitiei decaorative ;**
- **sa organizeze practic compozitii plastice, statice sau dinamice cu subiecte adecvate ;**
- **sa organizeze practic un proiect decorativ ;**

« Compoziția înseamnă introducerea ordinii intelectuale în haosul senzațiilor. Compoziția este necesara dar este personala. Ea nu aparține decât artistului capabil, prin mijloacele sale proprii să descopere în natura câteva direcții esențiale care ii releva legea mişcării ei generale. Daca nu exprima o unitate vie de forme, de culori şi sentimente, compoziția e un veşmânt desuet care nu acoperă nimic. »
(Faure, Elie, III p 171)

3.2. Compoziția plastică

Compoziția constă în modalitatea de organizare a elementelor de limbaj plastic într-un ansamblu omogen, echilibrat, unitar, capabil să transmită privitorului emoția şi mesajul autorului.

Compoziția stabileşte raporturile fundamentale ale operei de artă

Organizarea elementelor de limbaj plastic (punctul, linia, forma, pata etc.) şi valorificarea mijloacelor de expresie specifice (ritmul, armonia, centrul de interes, paginația, proporția etc.) duc la obținerea unor forme totale diferite deoarece în această acțiune interacționează mai mulți factori:

- intelectuali (inteligență, experiență etc.)
- nonintelectuali (sensibilitate, temperament, afectivitate etc.)
- motivaționale (plăcerea de a picta, dorința de a descoperi etc.)
- de mediu (mediu familial, personalitatea educatorului, forma de învățământ etc.)

Compoziția plastică (forma totală) este spațiul plastic creat pe o suprafață ca un tot unitar după principii compoziționale care stabilesc legătura dintre conținut şi formă.

Forma de ansamblu este obținută prin structurarea suprafeței după scheme compoziționale, obținându-se astfel diferite feluri de compoziții (în friză, verticală, orizontală, oblică, triunghi, pătrat, dreptunghi, circulare, spirale, radiale etc.)

Shema compozitionala este reprezentata prin linii de forta si linii directionale care prefigureaza intregul context

Aceste scheme compoziționale dau compoziției plastice anumite semnificații:

- orizontalele linişte, stabilitate
- verticalele măreție, monumentalitate
- diagonalele – dinamism
- triunghiul – echilibru
- dreptunghiul şi pătratul – stabilitate maximă spirală.

Organizarea compozițională presupune unitate în varietate şi varietate în unitate, deoarece varietatea obținută prin diversitatea elementelor de limbaj şi a schemelor compoziționale stârneşte interesul receptorului de arta.

În funcție de schema de organizare se obțin compoziții închise şi deschise cu efecte statice sau dinamice.

Structura compozitiei se realizeaza printr-un sistem de relatii esentiale dintre elementele componente si spatiul de lucru

- **Compoziția închisă** sugerează că acțiunea se desfăşoară în interiorul spațiului plastic având un singur centru de interes. În acest caz elementele plastice sunt ordonate pe scheme în formă de pătrat, triunghi, cerc.
- **Compoziția deschisă** sugerează că acțiunea se continuă în afara spațiului plastic având unul sau mai multe centre de interes.

Centrul de interes este zona din lucrare către care se îndreaptă privirea şi se obține prin:

- aglomerare de detalii;
- contraste de valoare şi culoare;
- sensul direcțional al elementelor.

Caracterul static sau dinamic, liniile de forță, centrul de interes, cromatica, ritmul ca şi orice alt mijloc de expresie plastică sunt subordonate structurii compoziționale de bază.

În ordonarea elementelor compoziției trebuie să se urmărească ritmul plastic, întrucât prin el se structurează dinamismul lucrării.

Ritmul plastic se obține prin succesiunea gândită, intențională a elementelor de limbaj. Expresivitatea ritmului plastic constă în modalitatea de ordonare a elementelor şi, cu cât aceasta este mai interesantă cu atât compoziția este mai expresivă.

- **Compoziția statică** se realizează prin organizarea elementelor plastice într-un echilibru stabil, elementele componente înscriindu-se într-o structură compozițională stabilă (pătrat, dreptunghi, triunghi)
- **Compoziția dinamică** se realizează prin organizarea elementelor plastice într-un echilibru instabil prin folosirea schemelor compoziționale bazate pe oblice, spirale ce dau ansamblului configurația de dinamism, mişcare.

Forma totala constituita din înglobarea tuturor relațiilor dintre conținut şi formă se realizează într-un proces complex de creație în care echilibrul armonia şi originalitatea sunt determinante în situarea lucrării pe scara valorilor autentice.

Lucrare realizata de elev, Compoziție dinamica

3.3. Compoziția decorativă

Motivele decorative sunt : geometrice, florale, etc.

Compoziția decorativă se deosebeşte de compoziția plastică prin modul de organizare. Arta decorativă presupune ornamentarea unor suprafețe sau obiecte cu ajutorul unor motive decorative, a unor elemente din natură, stilizate sau a unor elemente geometrice.

Stilizarea este procedeul prin care se simplifică formele din natură, păstrând caracterul ei esențial. Elementul obținut în urma stilizării se numeşte motiv decorativ.

„Stilizarea, în artele plastice este mijlocul de a scoate în relief anumite trasaturi ale imaginii atrăgând atenția privitorului şi de a estompa altele, neesențiale pentru transmiterea mesajului. Stilizarea cere un mod unitar de organizare a ansamblului de care depind toate detaliile.” (Nanu, Adina, II p.8)

Arta decorativă se realizează în tehnici diferite: lemn, marmură, piatră, cusături, țesături, vitraliu, mozaic, metale prețioase etc.

Principiile de bază ale compoziției decorative

Principiile de bază ale compoziției decorative sunt: repetiția, alternanțe, simetria, gradația etc.

Repetiția este un procedeu de ornamentare care constă în repetarea unui element de limbaj plastic (punct, linie, formă) sau a unui motiv decorativ obținut prin stilizare.

Alternanța este o succesiune de cel puțin două elemente. Alternanța poate fi: de culoare, de motiv sau de poziție.

Simetria presupune existența unei axe ce are de o parte şi de alta aceleiaşi motive decorative sau elemente plastice.

Ea reprezintă ordine şi armonie în organizarea unei compoziții. Axa poate fi orizontala, verticala sau oblica.

Formele compoziționale folosite în arta decorativă sunt: friza, chenarul, jocul de fond etc.

Formele compoziționale folosite în artă decorativă

Friza este compoziția în formă de bandă în care se ordonează elementele plastice sau motivele după principiile artei decorative.

Chenarul este o bandă decorativă ce decorează o suprafață de jur împrejur.

Jocul de fond se organizează pe bază de rețea geometrică sau liber pe toată suprafața de lucru.

Liniile rețelei geometrice nu întotdeauna sun vizibile, ele au rolul de a ordona ritmul distribuirii motivelor.

Aplicații practice pentru elevi

- Exerciții de obținere a petelor plate
- Exerciții de realizare a unor motive decorative pe baza de puncte şi linii
- Exerciții de realizare a unor motive decorative pe baza de figuri geometrice
- Proiect pentru decorarea oului cu motive ordonate după principiile artei decorative
- Friza decorativa cu figuri geometrice utilizând alternanta de culoare, mărime sau forma
- Joc de fond cu rețea în formă de pătrate şi motive stilizate inspirate din natura (frunze, flori, etc.)

3.4. Test de autoevaluare 1

1. **Explicati modul de organizare a compozitiilor inchise si deschise.**
2. **Ce este stilizarea ?**
3. **Indicati principalele principii ale artei decorative.**
4. **Explicati modul de organizare a compozitiei decorative.**
5. **Realizati schita unei compozitii plastice deschise.**

Răspunsurile vor fi încadrate in spațiul 1.
Schita compozitiei plastice se va realiza in creion, in spatial de la pag. 45

1

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

2

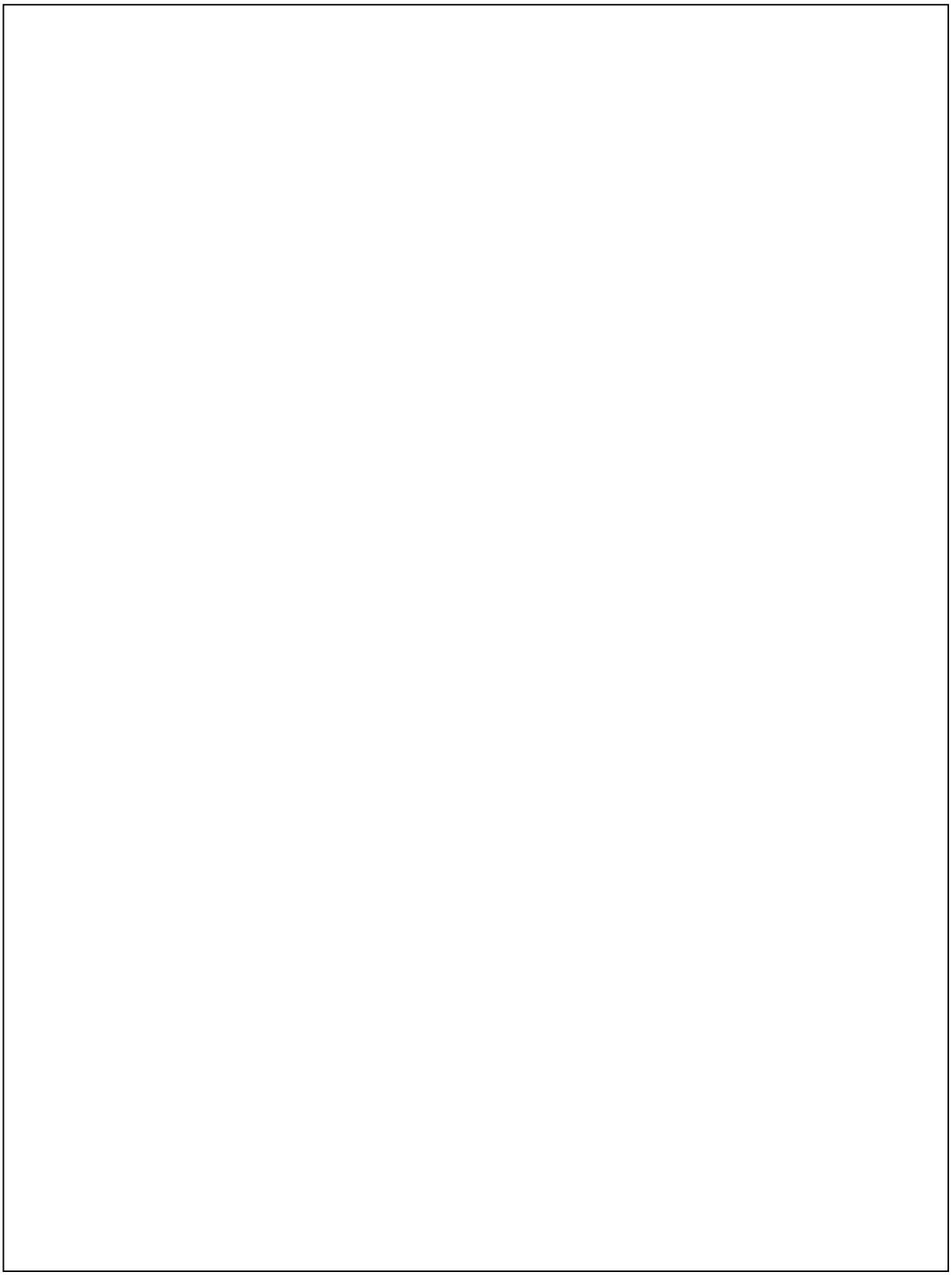

Pentru realizarea acestei compoziții consultați imaginile din lucrare.

3.5. Lucrarea de verificare nr. 2

1. Analizați sub formă de eseu lucrarea "Natura statică" a pictorului Gheorghe Petrascu.
Precizări privind analiza lucrării:

- autor;
- denumirea lucrării;
- tipul compozitiei…….0,5 p.
- armonia cromatică ……..0,75 p.
- gama cromatică……1 p.
- formele plastice…….……0,5 p.
- pata de culoare……..……0,5 p.
- mesajul transmis de autor……0,5 p.

Analiza lucrarii se va realiza in maxim 200 cuvinte.
In incheiere se poate exprima un punct de vedere personal.

Gheorghe Petrascu, Natura statică

2. Analizati lucrarea de mai jos si precizati punctual :

- genul lucrarii……0,5 p.
- elemente de limbaj plastic……0,75 p.
- gama cromatica……..1 p.
- tonuri si nuante……..1 p.
- tipul petei de culoare……..0,5 p.
- contraste cromatice……1,5 p.

Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL (1+2) : 10 p.

Utilizati o terminologie specifica domeniului plastic.
Aplicati informatiile primite in capitolele 1, 2 si 3.
Redactarea trebuie să aiba coerenta in exprimare.
Scrieti lizibil si utilizati terminologia specifica artei plastice.

Criterii de evaluare

1. Identificarea tipului de compoziție……1 p.
2. Recunoaşterea elementelor de limbaj plastic……2 p.
3. Identificarea tehnicii de lucru……1 p.
4. Precizarea gamei cromatice……1 p.
5. Precizarea tonurilor şi nuanțelor……..……0,5 p.
6. Identificarea contrastelor cromatice……..……1,5 p.
7. Originalitate în interpretarea lucrării……..……0,5 p.
8. Folosirea corecta a normelor de ortografie şi punctuație……..……...1,5 p.

Lucrare realizata de elev

3.6. Lucrări din creația plastică universală în care pictorii au folosit diferite elemente de limbaj plastic

Van Gogh, Noapte înstelată

Pierre-Auguste Renoir, Le Moulin de la Galette

Nicolae Tonitza, Fata pădurarului

Wassily Kandinsky, Compoziție

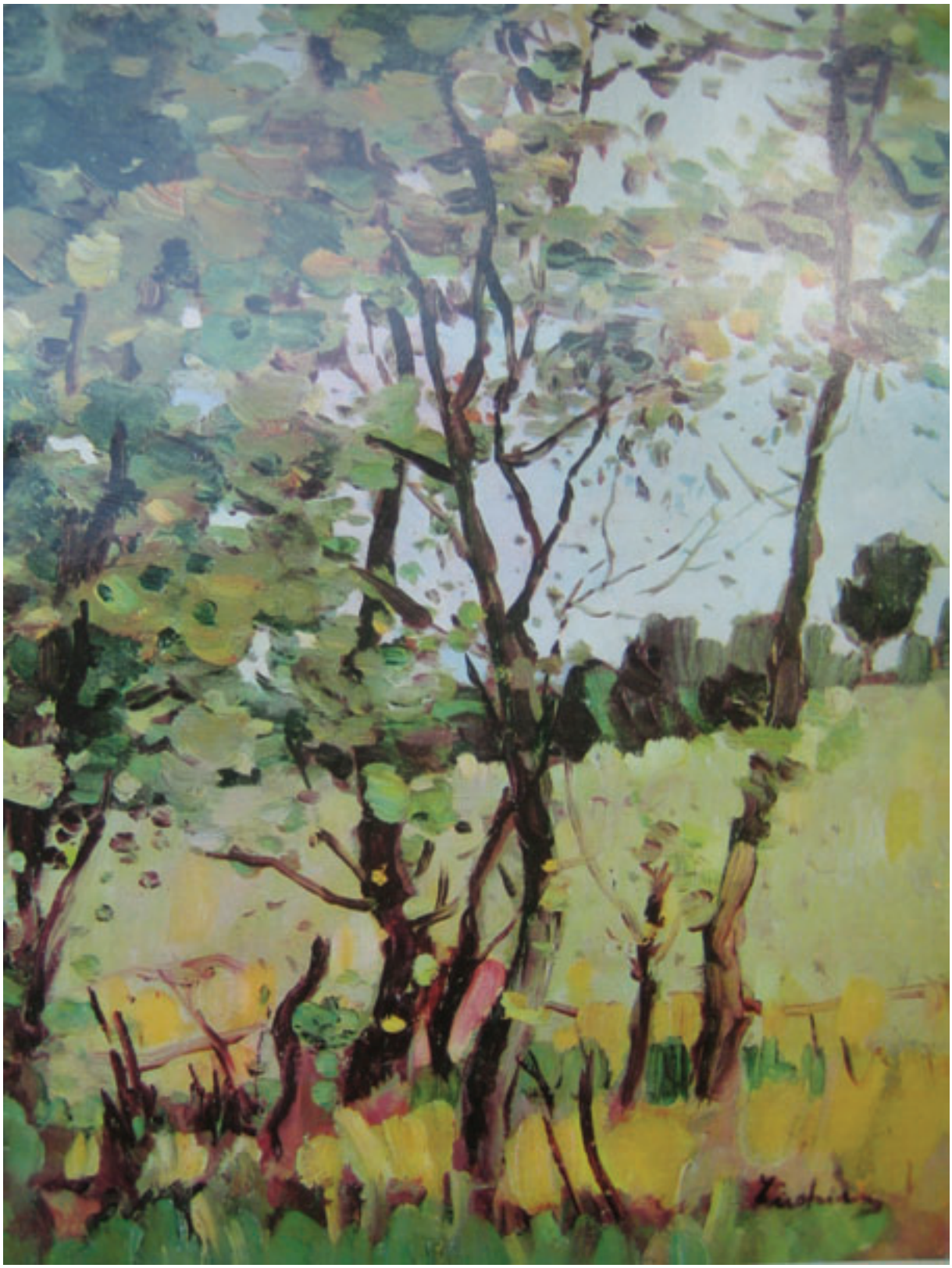

Ştefan Luchian, Peisaj

Atenție!

Ce punctaj ați obținut după rezolvarea lucrării de verificare? Mai aveți cerințe nerezolvate? În situația aceasta, trebuie să recitiți capitolele „Culoarea” şi „Compoziția” , precum şi modelele de analiza a imaginii artistice din lucrarea „Curentele artei moderne”, autor Ioan Cristea,.

Bibliografie

Arnheim Rudolf – Arta şi percepția vizuala, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1979, p.12-21

Baran Viorica – Album metodic, EDP, Bucureşti, 1985, p.10-32

Berger Rene – Descoperirea picturii, , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1975, p.27-45

Cristea Ioan – Curentele artei moderne, Ed. Alfa, Bucureşti 2001, p.10-50

Pleşu Andrei – Călătorie în lumea formei, , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1974, p.17-32

Read Herbert – Semnificația artei, , Ed. Meridiane, Bucureşti, 1969, p.23-42

Vaideanu George – Cultura estetică şcolară, EDP, Bucureşti, 1967, p.15-27

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 4

METODE DIDACTICE ŞI MIJLOACE DE ÎNVĂȚĂMÂNT UTILIZATE ÎN PREDAREA EDUCAȚIEI PLASTICE

Cuprins

4.1. Obiectivele unității de învățare 43
4.2. Prezentare generală 44
4.3. Metode didactice 46
4.4. Test de autoevaluare 49
4.5. Mijloace de învățământ 52
4.6. Test de autoevaluare 55
Bibliografie 56

4.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fi capabili :

- **să denumească metodele didactice utilizate in demersul didactic;**
- **să explice fiecare metodă didactică;**
- **sa coreleze metoda didactica cu timpul lectiei si cu particularitatile de varsta ale elevilor;**
- **sa selecteze mijloacele de invatamant adecvate diferitelor teme plastice si subiecte.**

,, Metoda – ansamblu al operațiilor ce se constituie ca instrument al acțiunii, prin intermediul căruia subiectul cunoscător abordează dezvăluirea esenței “

,, Mijloacele de învățământ – ansamblul materialelor utilizate în procesul de învățământ şi care prin valorificarea potențialului lor pedagogic, sprijină realizarea eficienta a obiectivelor educației “
(Dicționar de pedagogie, Ed. Didactică şi Pedagogică Bucureşti, 1979)

4.2. Prezentare generală

Metodologia organizării şi desfăşurării activităților artistice – plastice la şcolarii mici se refera la metodele de predare – învățare prin care se urmăreşte exersarea funcțiilor intelectuale condiționată de informațiile transmise şi de modul în care acestea sunt transferate (educator – şcolar).

In practica didactica, metoda este calea de urmat în vederea atingerii obiectivelor instructive – educative propuse de programele şcolare (obiectivele cadru şi cele de referință) precum şi scopurile sau obiectivele operaționale urmărite în cadrul fiecărei activități.

Obişnuim să spunem metode şi procedee deoarece în structura fiecărei metode sunt incluse mai multe procedee care fac ca metoda să fie eficienta şi mai interesanta.

Metodologia procesului de învățământ (ansamblul metodelor) trebuie să aibă un caracter dinamic, flexibil şi să duca la creativitate didactica.

Metodele au funcții în sine, adică sunt bine individualizate, au funcții generale sau sunt polifuncționale.

Funcțiile metodelor didactice

Funcțiile cu caracter general sunt:

- funcția cognitivă – organizarea şi dirijarea cunoaşterii teoriei elementelor de limbaj dar şi a tehnicilor de lucru sau a modalităților de organizare compozițională;

- funcția motivațională – de trezire a interesului pentru creația plastica, pentru transformarea formei, pentru descoperirea armoniilor cromatice şi pentru domeniul plastic în general;

- funcția operațională – element de legătură intre elev şi conținuturile specifice disciplinei plastice, intre obiectivele operaționale propuse şi temele plastice propuse;

- funcția formativ – educativă – de modelare a atitudinilor, convingerilor şi sentimentelor fata de frumosul din natura, arta şi societate, de exersare şi dezvoltare a proceselor psihice şi motrice, paralel cu însuşirea cunoştințelor şi formarea deprinderilor specifice activităților plastice;

Metoda – calea eficientă de organizare si dirijare a învățării

Metodele didactice folosite, trebuie să asigure realizarea sarcinilor specifice instructive – formative ale educației artistice – plastice la şcolari mici; acestea fiind legate de dezvoltarea sensibilității, imaginației, gândirii artistice.

Începând cu şcolaritatea mică se urmăreşte:

- dezvoltarea acuității vizuale prin exerciții – joc de observare a unor obiecte diferite ca mărime, grosime, forma, culoare (grade de intensitate ale aceleiaşi culori) sau exerciții – joc de asociere a culorilor prezentate cu cele specifice elementelor din natura (verde ca iarba, galben ca lămâia, albastru ca cerul etc.)

- dezvoltarea gândirii creatoare (artistice) prin descrierea unor fenomene ale naturii: ploaie, tunet, fulger, inserare pentru ca şcolarul să fie capabil să realizeze asocieri intre obiecte, fenomene, forme, culori, să transforme noțiunile abstracte în noțiuni metaforice cu caractere individuale şi semnificative (răcoarea pădurii şi verdele frunzişului, căldura verii şi portocaliul soarelui)

In didactica moderna sunt promovate metode activ – participative prin care se pune accent pe atitudinea activa, izvorâtă din interiorul şcolarului. Astfel de motivații : curiozitatea de a cunoaşte, de a investiga şi a descoperi, de a observa, explica şi reda, de a inventa sunt prezente în viata şcolarului, învățătorul trebuie să se bizuie pe ele şi să le dezvolte.

Participarea la actul învățării este o problema esențială a dezvoltării şi se refera la talentul educatorului de a stimula participarea activa şi deplina, psihica şi fizica, individuala şi colectiva a şcolarului mic.

Astfel putem spune ca metodele activ – participative au un caracter formativ – educativ, dezvolta gândirea, memoria, imaginația, voința, potențialul de cunoaştere şi creație al şcolarilor.

Metodele didactice nu trebuie să duca la un dirijism excesiv, dirijarea învățării, a executării unei lucrări plastice să fie îmbinată cu munca independentă a şcolarului pentru ca acesta să-şi poată afirma spontaneitatea specifică vârstei, gândirea şi imaginația.

Expozițiile de artă plastică lărgesc orizontul de creație al elevilor, trezesc interesul pentru arta plastică

În cadrul disciplinei educație plastică putem vorbi de metode de educație estetică prin care se realizează obiectivele educației estetice:

- formarea priceperilor şi deprinderilor necesare înțelegerii, interpretării sau creării artei;
- cunoaşterea şi analiza în cadrul activității şcolare a capodoperelor artei plastice
- crearea ambiantei estetice în incinta şi exteriorul scolii.

4.3. Metode didactice

➢ Metoda exercițiului

Exercitiul-executare repetata si constienta care solicita initiativa si gandirea creatoare

Aceasta este principala metoda în desfăşurarea activităților artistico – plastice şi se utilizează în scopul formării de priceperi şi deprinderi practice, dezvoltării unor capacități şi aptitudini şi stimulării potențialului creativ al şcolarilor.

Se realizează exerciții :

- de familiarizare cu instrumentele şi materialele de lucru
- de combinare a culorilor pentru a diversifica şi îmbogăți paleta cromatică;
- de a prelua şi transforma forma spontana
- de a transfigura formele inspirate din natură pentru a obține forme noi, expresive şi sugestive;
- de a structura suprafața de lucru după scheme compoziționale adecvate temei plastice şi subiectului;
- de a aplica principiile artei decorative în compoziții structurate divers (friza, chenar, joc de fond);

S-a constatat că utilizând această metodă, elevii capătă o siguranță în realizarea lucrărilor, şi astfel se exprimă plastic cu uşurință şi satisfacție.

➢ Metoda exercițiului – joc

Jocul angajează resursele intelectuale, morale, estetice

Această metodă se utilizează în special la şcolarii din clasa I, pentru ca ei să înțeleagă mai bine anumite probleme legate de culoare şi de tehnici de lucru.

Prin joc se îmbină spontanul cu imaginarul, se produce destindere, plăcere şi bucurie.

Exercițiile – joc pot fi; de observare a elementelor din natură, de imaginație, de descoperire a diferitelor culori (nuanțe, tonuri) sau procedee de colorare (fuzionare, tuşare, stropire etc.).

Jocul ca metoda didactica nu este un mijloc de divertisment ci un mijloc de cunoaştere, de învățare. Exercițiul – joc pune în fata elevilor, situații noi de rezolvare a spațiului plastic, de descoperire a unor efecte expresive de forme sau culori. Jocul trebuie să fie un mijloc de stimulare a creativității copiilor.

- **Metoda demonstrației**

Modalitatea de a materializa cele explicate (efecte, armonii, tehnici, combinatii de culori etc)

A demonstra cu ajutorul materialelor intuitive (imagini artistice, planşe, materiale din natura) înseamnă a asigura un suport concret activității de învățare.

Şcolarul trebuia să vizualizeze formele din natura şi cele artistice, culorile din natura şi cele obținute prin diferite tehnici de marii pictori etc.

Demonstrația practică, la tablă sau pe un suport de lucru în ceea ce priveşte utilizarea elementelor de limbaj plastic sau modul în care se fluidizează sau se combina culorile, reprezintă o secvență importantă în desfăşurarea demersului didactic.

Prin această metodă didactică, informațiile se primesc atât prin văz cât şi prin auz, procentul lor de asimilare creşte şi astfel se evită înțelegerea greşită a problemelor plastice.

Exemplu:
Tema plastica: Tonuri

- Se combină alb cu puțin roşu şi se obține un ton foarte deschis de roşu
- Se combină alb cu mai mult roşu şi se obține un ton de roşu diferit de primul
- Se combină în continuare aceste culori schimbând progresiv cantitatea de roşu obținându–se scara tonală deschisă a roşului

La fel se procedează şi în cazul obținerii tonurilor de roşu închis (roşu + negru în cantități progresive)
Demonstrația se realizează practic şi se susține cu ajutorul planşelor didactice.

- **Metoda explicației**

Explicatia să fie legata de experienta anterioara a elevului

Metoda explicației trebuie să aibă o pondere mai mică în desfăşurarea activităților plastice deoarece capacitatea de concentrare este mai mică la această vârstă. Dacă explicația este prelungită, apare fenomenul de oboseală. De aceea educatorul trebuie să utilizeze alături de limbajul verbal şi limbajul nonverbal (gestică, expresia feței) sau modularea vocii şi expresivitatea frazei.

Explicația întotdeauna este însoțită de planşe demonstrative adecvate şi de demonstrații practice.

Conversatia stimuleaza gandirea pentru a elabora raspunsuri prin efort propriu

- **Metoda conversației**

În cadrul metodei conversației distingem:

- conversația euristică (însuşirea de noi cunoştințe)
- conversația de reactualizare (reactualizarea şi introducerea cunoştințelor în noua temă plastică)
- conversația de fixare (fixarea şi sistematizarea cunoştințelor primite)
- conversația de verificare (verificarea cunoştințelor teoretice legate de tema plastică)
- conversația de evaluare a lucrărilor (evaluarea lucrărilor realizate de elevi după criterii de evaluare stabilite)

Este important modul în care sunt formulate întrebările. Acestea trebuie să fie clare, concise, intr-o terminologie adecvata vârstei copilului. Să se evite cele cu răspuns indus, cele stufoase, imprecise sau cele care presupun răspunsuri monosilabice (,,da" - ,,nu").

Pentru a oferi valoare acestei metode, conversația trebuie minuțios pregătită , întrebările să fie formulate cu precizie şi să solicite gândirea iar răspunsurile să fie corecte şi originale.

Dialogul dirijat incita curiozitatea, dezvolta gandirea

- **Metoda dialogului dirijat**

Este o metoda didactica apropiata metodei conversației şi se adresează cu precădere vârstelor mici. Este o cale prin care se înlătură învățarea mecanică de către elevi a unor conținuturi teoretice sau a unor procedee practice.

Întrebarea "Ce se întâmplă dacă" în cazul combinării unei culori cu alb sau negru în cantități diferite îi ajută pe elevi să observe că acestea se deschid sau se închid progresiv.

Metoda dialogului dirijat include mai multe procedee prin care se deplasează centrul de greutate de la întrebările de orientare învățător – elev la cele de investigare elev – învățător. Ea conferă o anumita autonomie în abordarea problemelor plastice.

Eforturile intelectuale ale şcolarilor sunt îndrumate în direcții divergente, ceea ce face ca problema plastică să poată fi rezolvată prin mai multe procedee. Astfel se dezvoltă imaginația, priceperea de a culege informații şi implicit gândirea creatoare.

În activitatea plastică, alături de metodele specifice prezentate mai pot fi utilizate şi altele cum ar fi:

Alte metode didactice

- metoda Brainstorming (asaltul de idei) care permite elevilor să propună mai multe idei de rezolvare a unei probleme plastice;

- metoda sinectică vizează de asemenea dezvoltarea gândirii divergente şi constă în apropierea prin analogii şi metafore de problema plastica

- problematizarea prin care se stârneşte curiozitatea, dorința de rezolvare pe baza experienței anterioare şi a elementului nou care apare în rezolvarea unei teme plastice sau a unei tehnici de lucru

Utilizarea metodelor adecvate conținuturilor, obiectivelor propuse, temelor plastice şi tehnicilor de lucru, particularităților de vârstă, tipului de activitate, facilitează desfăşurarea unui demers didactic eficient şi modern.

Lucrare realizata de elev

4.4 Test de autoevaluare 1

1. **Denumiți metodele didactice utilizate in predarea educației plastice.**

2. **Explicati metodele didactice:**

   - **Metoda exercitiului**
   - **Metoda demonstratiei**

   Pentru cele doua metode didactice veti exemplifica cu cate o problema plastica.
   Răspunsurile vor fi încadrate in spațiile rezervate in continuare.

1. Pentru rezolvarea acestui test consultați capitolul 4 (4.1)

2.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

4.5. Mijloace de învățământ

Mijloace de învățământ – categorie importantă a bazei tehnico - materiale

Alături de metode, materialele didactice şi mijloacele de învățământ ajută la atingerea obiectivelor propuse în cadrul unei activități şi constituie strategia didactică a activității.

Prin mijloace de învățământ înțelegem un ansamblu de instrumente materiale şi tehnice care sunt folosite în procesul de predare-învățare.

Materialul didactic este o categorie de material intuitiv cu ajutorul căruia se pot realiza cerințele principiului intuiției.

Materialul demonstrativ este integrat demersului didactic pentru a lămuri problemele cromatice (armonie, contrast, degrade, griuri colorate) schemele de organizare compozițională (compoziție închisă, deschisă) şi diferite tehnici de lucru.

Mijloacele de învățământ sunt instrumente de acțiune purtătoare de informație care intervin în procesul de instruire, sprijinind învățătorul în activitatea de predare şi elevul în efortul de învățare.

Mijloacele de învățământ pot fi grupate astfel:

- mijloace informativ – demonstrative (materiale intuitiv – naturale, obiecte confecționate, ilustrații, albume de arta, tablouri, desene la tabla, planşe demonstrative etc.)
- mijloace de exersare a deprinderilor
- mijloace de evaluare a rezultatelor

În activitatea plastică sunt utilizate mai mult materiale şi mijloace informativ - demonstrative care reprezintă surse de informație, ajuta la transmiterea noilor cunoştințe şi la exemplificarea unor noțiuni plastice.

Exemple:

- **Cercul cromatic** al lui Johannes Itten sau cercul celor 12 culori care permite explicarea unor legi ale culorii necesare încă de la clasele mici. Noțiunile teoretice se vor prezenta treptat, în funcție de particularitățile de vârstă şi într-o terminologie adecvată. Pe baza cercului cromatic, elevii vor observa raporturile de:

  - cald-rece;
  - culoare primară şi culoare obținută prin amestec fizic;
  - culori opuse sau diametral opuse;
  - culori vecine;
  - culori înrudite (semene)

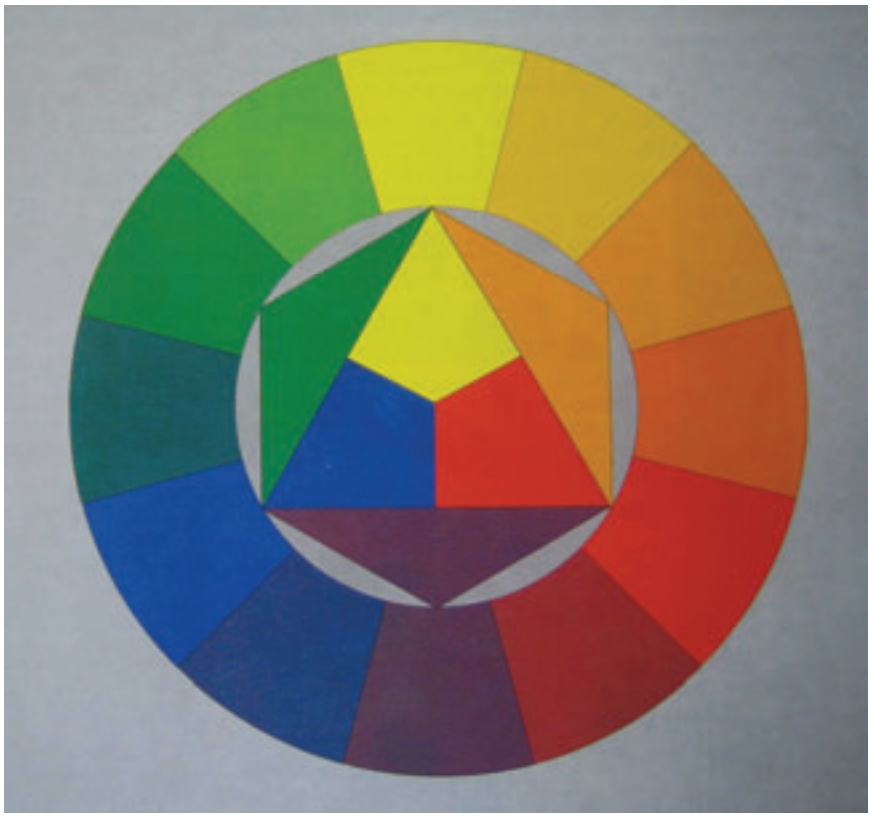

Cercul cromatic al lui Johannes Itten

Steaua culorilor în care se disting culorile fundamentale şi cele binare.

- **Jetoane colorate** se pot confecționa din cartoane de diferite forme (cerc, pătrat, dreptunghi etc.) C aceste jetoane se pot explica şi demonstra:
  - tipurile de culori (culori primare, binare, calde, reci etc.)
  - degradeurile (tonuri închise şi deschise)
  - monocromie (tonurile închise şi deschise ale unei culori)
  - nuanțe (amestecul dintre două culori vecine)
  - pata de culoare (picturală şi plată)

Jetoanele colorate se pot utiliza atât la şcolarii din clasele mici cât şi la cei din clasele mari. Aceştia vor fi puşi în situația de a denumi sau a recunoaşte cu ajutorul jetoanelor, diferite culori.

- **Materiale din natură –** frunze, flori, insecte, crengi desfrunzite, vase, legume, fructe etc.

Şcolarii vor observa culorile şi formele naturale, vor denumi culorile şi formele observate şi vor face comparații de mărime, formă, culoare etc. pentru ca pe baza acestora să se poată exprima plastic într-un mod cât mai personal.

- **Lucrările elevilor** realizate de-a lungul anilor şi păstrate în mapa învățătorului. La o activitate se pot prezenta puține lucrări când se urmăreşte rezolvarea unei probleme plastice şi multe lucrări când se urmăreşte modul de realizare a unui subiect. Şcolarul trebuie să conştientizeze progresiv că acelaşi subiect se poate realiza în mai multe feluri, într-un mod cât mai personal.

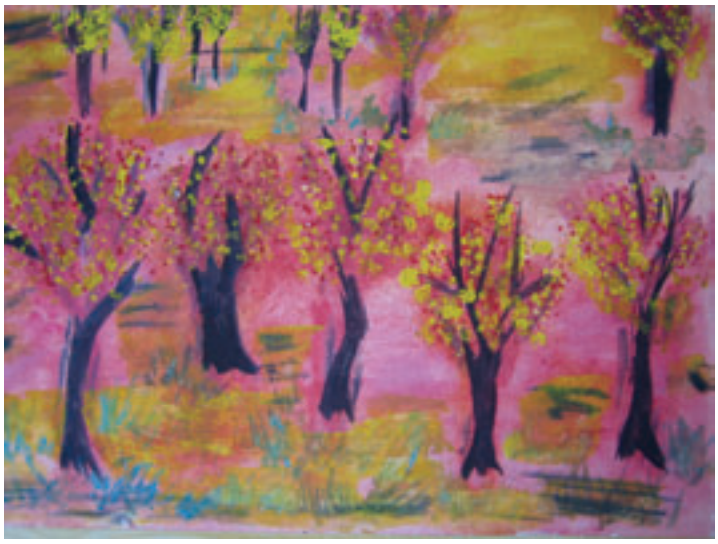
Lucrare realizata de elev

- **Albume de artă** care vor ajuta şcolarii să pătrundă în lumea muzeelor, a creației plastice a marilor pictori. Utilizarea albumelor are şi un scop educativ prin faptul că elevii vor învăța să iubească, să prețuiască opera de artă şi cartea. Cu ajutorul albumelor de artă; aceştia pot cunoaşte reprezentanții de seamă ai artei plastice româneşti (N. Grigorescu, I. Andreescu, N. Tonitza, C. Baba etc.).

- **Mijloace audio-vizuale** care imprimă procesului de învățământ un caracter modern racordat la evoluția tehnică contemporană.

4.6. Test de autoevaluare 2

Descrieti un joc didactic prin care scolarii sau prescolarii sa realizeze amestecuri fizice de culoare si indicati mijloacele de invatamant folosite.

Jocul didactic este un mijloc de cunoastere (de invatare), de aceea trebuie să urmariti:

- varsta scolarilor sau prescolarilor;
- tema plastica
- materialele de lucru
- organizarea
- situatii de invatare
- initiativa si fantezie
- corectitudinea selectarii metodelor didactice

Răspunsul va fi încadrat in spațiul rezervat in continuare.

Bibliografie

Ausubel R., Învățarea în şcoală, E.D.P. Bucureşti, 1981, p.10-52

Claparede E., Psihologia copilului şi pedagogia experimentală, E.D.P. Bucureşti, 1975, p.7-45

Cristea M., Ghid metodic, E. Petrion, Bucureşti, 1991, p.10-37

Ilioaia M., Metodica predării desenului, E.D.P. Bucureşti, 1977, p.7-28

Noveanu E., Probleme de tehnologie didactica, Bucureşti. 1977, p.16-34

Potolea D., Structuri, strategii, performanțe, în învățământ, Ed. Academiei, Bucureşti, 1981

Preda V., Strategii de instruire, Cluj Napoca, 1985, p.11-31

Toma S., Profesorul, factor de decizie, Ed. Tehnica, Bucureşti, 1994, p.17-25

Tohaneanu Alex., Metodica predării desenului, E.D.P. Bucureşti, 1971, p.11-29

Vlasceanu L., Învățarea şi noua revoluție tehnologică, EP, Bucureşti, 1988, p.9-32

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv, cu accent pe conținuturile indicate în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 5

CREATIVITATEA LA PREŞCOLARI

Cuprins

5.1. Obiectivele unității de învățare 57
5.2. Creativitatea 58
5.3. Imaginația 60
5.4. Test de autoevaluare 61
5.5. Tehnici de lucru utilizate în activitățile plastice 62
Bibliografie 63

5.1. Obiectivele unității de învățare

La sfârşitul unității de învățare, studenții vor fi capabili:

-să conştientizeze factorii care determină dezvoltarea imaginației creatoare la preşcolari;
-să identifice fazele evoluției desenului infantil;
-să sesizeze caracteristicile desenului infantil;
-să explice principalele tehnici de lucru utilizate în activitățile plastice la preşcolari;
-să elaboreze un proiect didactic pentru activitatea plastică la preşcolari.

5.2. Creativitatea

Activitatea plastică constituie mijlocul de stimulare a potențialului creativ la copil

Activitatea plastică din grădiniță, prin conținuturile pe care le utilizează, satisface şi dezvoltă curiozitatea copilului, nevoia de descoperire şi exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic.

Mai mult decât alte activități, cea plastică constituie cadrul şi mijlocul cel mai larg de activare şi stimulare a potențialului creativ. Culorile, formele plastice şi liniile sunt mijloace de exprimare şi de exteriorizare a problemelor preşcolarului. Prin arta se dezvolta sensibilitatea senzoriala dar şi cea comportamentala. Sensibilitatea artistică se construieşte pe baza afectivității, intuiției şi fanteziei, în funcție de priceperea metodică a educatoarei.

Personalitatea copilului şi implicit sensibilitatea lui artistică este rezultanta acțiunii conjugate a factorilor ereditari, de mediu şi de educație. De aceea educatoarea trebuie să conştientizeze că limbajul plastic este cel mai apropiat preşcolarului şi să nu ceară să reproducă pana la identificare elementele din natura.

Acțiunile educative desfăşurate în vederea stimulării şi dezvoltării potențialului creativ în activitățile de educație plastică au următoarele obiective:

- îmbogățirea reprezentărilor despre forma şi culoarea obiectelor din natură;
- formarea unor deprinderi de lucru cu ajutorul materialelor specifice artei plastice;
- dezvoltarea capacității de exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic;
- dezvoltarea imaginației reproductive şi a imaginației anticipative;
- cultivarea spiritului de observație, a percepțiilor vizuale, a sensibilității artistice precum şi a imaginației creatoare;
- utilizarea principalelor elemente ale limbajului plastic (punct, linie, culoare) pentru a exprima plastic subiecte simple;
- recunoaşterea şi denumirea culorilor.

Creativitatea didactică, în funcție de particularitățile de vârstă ale copilului şi de specificul educației plastice, duce la descoperirea şi dezvoltarea potențialului creative al acestuia.

În general, predispozițiile artistice la vârsta preşcolară sunt:

- simțul culorii (asocierea culorilor prezentate cu cele din mediul înconjurător sau cu cele utilizate de copil în lucrarea proprie, precum şi interesul de a obține noi nuanțe prin amestecuri de culori);
- simțul formei care se manifesta prin interesul de a observa cu uşurință forma din natură precum şi prin exprimarea cu ajutorul unor forme din imaginație;
- simțul ritmului se exprima prin respingerea uniformității şi utilizarea ritmului liniilor, al culorilor intr-un mod propriu care reflecta ritmul demersurilor psihice;
- simțul spațiului se manifestă prin încercarea copilului de a organiza suprafața de lucru într-un mod echilibrat.

Experiența didactică a arătat că încă de la vârsta preşcolară, copilul are un fond creativ şi că acesta se poate dezvolta prin întrepătrunderea şi interacționarea unor condiții cum ar fi:

- climatul de creativitate în care educatoarea stimulează curiozitatea copiilor şi curajul de a utiliza sau combina culorile, prin crearea unei atmosfere de activitate libera sau de colaborare prin realizarea unor lucrări colective, precum şi prin aprecieri pozitive privind rezultatele obținute;
- dobândirea unor cunoştințe privind elementele limbajului plastic şi a tehnicilor de lucru la activitățile de desen, pictură sau modelaj;
- dezvoltarea gândirii artistice plastice începând cu grupa mijlocie când copiii sunt îndrumați să gândească în imagini antrenând :afectivitatea, memoria vizuala, senzațiile şi percepțiile.

Gândirea artistică plastică acționează mai mult în emoțional şi presupune curaj, încercări, libertate în exprimare, încurajare, informație şi exercițiu.

Creativitatea ca dimensiune a personalității copilului presupune următoarele funcții:

- fluiditatea care presupune o mobilitate a gândirii copiilor (începând cu preşcolaritatea) în utilizarea numărului de culori şi de forme plastice (fluiditatea presupune bogăția, uşurința şi rapiditatea asociațiilor de imagini sau idei, iar pentru a determina aceasta calitate a copilului se cere acestuia să găsească cat mai multe forme şi culori ale unui obiect)
- flexibilitatea se manifesta prin o modalitate spontana de a asocia culori şi forme la tema prezentata de educatoare, presupune modificarea rapida a mersului gândirii, atunci când educatoarea, de exemplu, propune copiilor să găsească şi alte nuanțe prin combinații de culori sau să redea şi alte forme (copaci, flori, obiecte).
- originalitatea care presupune noutate, imaginație, inventivitate, se manifestă încă de la vârsta preşcolară.

In urma unor experimente realizate la diferite nivele de vârstă s-a constatat că preşcolarii prezintă o fluiditate mai mare în lucrările cu temă dată şi cu elemente sugerate în compoziție, flexibilitatea este mai mare în lucrările cu elemente sugerate şi originalitatea este mai vizibila în lucrările cu teme libere.

Funcțiile creativității se amplifică odată cu lărgirea experienței cognitive cu transformările în planul gândirii, al percepției, al reprezentării şi cu consolidarea funcțiilor memoriei.

5.3. Imaginația

Imaginația este strâns legată de dezvoltarea psihică generală a copilului.

Imaginația este un proces psihic de creare a unor imagini noi pe baza experienței cognitive anterior formate. Preşcolarul este capabil să creeze imagini noi, el îşi poate reprezenta ceea ce nu există în realitate.

Senzațiile, percepțiile, memoria furnizează imaginației materialul necesar, care este supus unei prelucrări analitico-sintetice. Prin analiză se desprind unele trăsături şi însuşiri ale obiectelor percepute iar prin sinteză aceste trăsături şi însuşiri sunt recombinate într-o formă nouă.

Se disting două tipuri de imaginație:

- imaginație involuntară care reprezintă forma inițială şi cea mai simplă ce se manifestă prin apariția ideilor sau imaginilor noi fără nici o intenție specială. De exemplu, copilul îşi poate imagina un nor având diferite forme: flori, animale, figuri umane etc.
- imaginație voluntară care apare ca rezultat al unei intenții speciale de a creea ceva nou.

În funcție de prezența sau absența elementelor noi şi originale, se disting:

- imaginația reproductivă – reprezentarea unui obiect sau fenomen nou pe baza descrierii verbale. Pentru a realiza reprezentări noi este important ca descrierea să fie expresiva şi imaginile prezentate să fie adecvate. De exemplu, în activitatea plastica în care educatoarea descrie diferite forme ale copacilor, ea trebuie să utilizeze în descriere şi limbajul nonverbal (gestica, expresia fetei etc.) pentru ca preşcolarul să-şi poată imagina diverse forme de copaci.
- imaginația creatoare care se deosebeşte de cea reproductive prin crearea unor imagini fără suportul unor descrieri amănunțite.

Apariția imaginației este strâns legată de dezvoltarea psihică generală a copilului. Ea funcționează în strânsă unitate cu gândirea, limbajul şi procesele afective.

Imaginația şi gândirea sunt două procese psihice care se întrepătrund şi se intercondiționează reciproc. În procesul imaginației apar idei şi imagini noi. Imaginația este cu atât mai bogata cu cat memoria furnizează material pentru imaginație. Dacă volumul de cunoştințe este bogat, este uşor de combinat şi recombinat elemente de limbaj pentru a produce imagini artistice noi.

Vârsta preşcolară este considerată drept perioada imaginației fanteziei, visării şi jocului.

Imaginația copiilor nu trebuie considerata ca o evadare din viata concreta. Ea trebuie înțeleasă ca pe o reală cale cu ajutorul căreia lumea lor interioară devine mai largă şi mai bogată, înlesnindu-le comunicarea. La vârsta preşcolară imaginația este în plina dezvoltare datorita lărgirii sferei cognitive şi însuşirii unor procedee de utilizare a materialelor şi tehnicilor de lucru specifice domeniului plastic. Activitatea plastică oferă multe posibilități pentru dezvoltarea imaginației şi implicit a creativității

Jocurile de creație cu subiecte din basme şi poveşti au la baza reproducerea creatoare a imaginației artistice. Imaginile create de fantezia copilului devin tot mai bogate în conținut de la an la an.

5.4. Test de autoevaluare 1

1. **Elaborați 3 obiective care vizează dezvoltarea creativității la vârsta preşcolară**
2. **Explicați principalele funcții ale creativității**
3. **Care sunt tipurile de imaginație?**

Răspunsul va fi încadrat in spațiul rezervat in continuare.

Pentru rezolvarea acestui test consultați capitolele “Creativitatea” şi “Imaginația”

5.5. Tehnici de lucru

Stimularea creativității presupune diversificarea tehnicilor de lucru

Prin utilizarea diversificata a tehnicilor de lucru în activitățile plastice, copiii îşi dezvolta capacitatea de exprimare, având astfel posibilitatea de a comunica cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, propriile idei, trăiri şi sentimente.

Prin lucrările obținute la desen sau pictura, educatoarea primeşte informații despre nivelul de dezvoltare fizica, psihica şi sociala al copilului, în vederea stabilirii unor strategii eficiente de instruire şi educare, adaptate la potențialul fiecăruia. Astfel, putem spune ca lucrările de desen, pictura şi modelaj constituie adevărate fişe de psihodiagnoză.

Diversificarea tehnicilor de lucru da posibilitatea educatoarei să utilizeze în desfăşurarea activităților plastice, jocul ca metodă didactică.

Jocul, ca activitate principală, la preşcolari, îndeplineşte funcții formative esențiale:

- incită curiozitatea şi structurează interesele preşcolarilor;
- extinde aria relațiilor psihomatice interpersonale.

Comunicarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic prin joc, presupune utilizarea unei game largi de tehnici de lucru pentru ca preşcolarul să fie pus în situația de a alege materialele şi culorile în funcție de preferințele lui. Lucrările obținute sunt dovada ca viata lor interioara este bogata, ca uneori intențiile lor depăşesc posibilitățile de care dispun, dar şi că încep să-şi însuşească informațiile primare şi tehnicile de lucru. În general, tehnicile de lucru sunt denumite în funcție de materialele utilizate. Acestea sunt:

- tehnica acuarelei - acuarela se fluidizează cu apa, se utilizează pe hârtie umeda sau uscata obținându-se pete transparente şi luminoase
- tehnica temperei şi guasei - aceste vopsele sunt opace şi dense, ele se deschid şi se închid numai în combinații cu alb sau negru;
- tehnica colajului - procedeu de obținere a unei forme sau compoziții plastice cu ajutorul unor materiale diverse (hârtie colorata, textile etc.), tăiate sau rupte
- tehnica decolajului - procedeul prin care efectele expresive se obțin prin dezlipirea prin ruperea fragmentara a unor materiale suprapuse şi lipite în prealabil pe suport de hârtie, lemn, carton etc.
- tehnica monotipiei presupune mai multe procedee :
  - acoperirea suportului de lucru (sticla, metal, lemn, linoleum) cu tempera sau guaşa, se desenează apoi prin zgâriere cu un vârf de creion, bat sau alt instrument de lucru, formele propuse. Deasupra se aşează o coală de hârtie care se presează cu un alt suport tare. Se ridică cu grija hârtia care va avea imprimate formele desenate prin zgâriere.
  - peste suportul acoperit cu tempera sau guaşa (strat mai gros) se aşează o coală de hârtie albă sau colorată, apoi se desenează pe ea compoziția plastica propusa, prin apăsare cu un instrument cu vârf.

- pe un suport tare se desenează cu pensula forme plastice simple, cu una sau mai multe culori. Peste desen se aşează o coală de hârtie şi se presează cu un alt suport tare.
- se îndoaie o foaie de hârtie, în interior se aşează culori uşor fluidizate, se presează uşor cu palma dirijând în acelaşi timp culoarea spre margini, apoi se întinde foaia şi se observa ca s-au obținut forme spontane care se pot prelucra pentru a sugera diferite elemente (flori, fluturi, forme fantastice etc.).

- tehnica amprentei - se pot folosi frunze de diferite forme şi mărimi care se colorează pe dos în culori diferite, se aşează cu suprafața colorată pe o coală de hârtie şi se presează cu mâna, se ridică frunzele obținându-se o compoziție plastică
- tehnica ştampilei - stampila se confecționează din diferite materiale (plastilina, guma, cartof, pluta) care se taie pentru a obține o suprafață netedă. Pe ea se desenează o forma simpla. Materialul din jur se decupează pentru a rămâne forma respectivă în relief, se colorează şi se imprimă în mod repetat pe o coala de hârtie obținându-se o compoziție plastică
- dactilopictura (pictura cu degetele) este cel mai utilizat procedeu la grupa mica şi mijlocie
- tehnica modelajului - se realizează prelucrarea unor materiale maleabile (lut, plastilina, coca din fainã şi aracet) cu ajutorul palmelor, degetelor sau a unor instrumente speciale numite eboşoare. Se pot obține forme în relief aşezate orizontal sau vertical.

Programa activităților plastice propune obiective de referință care o ajută pe educatoare să îşi planifice realizarea unor tehnici de lucru noi în desen, pictura şi modelaj care să ajute dezvoltarea creativității la preşcolari.

Bibliografie:

Cristea S., Creativitatea în procesul de învățământ, Revista de pedagogie, 1992, p.16-27

Piaget J., Psihologia copilului, Ed. D.P. Bucureşti, 1979, p.19-29

Rosca A., Creativitatea generala şi specifica, Ed. Academiei Bucureşti, 1981, p.21-32

Şchiopu U., Psihologia vârstelor, Ed., D.P.1995, p.21-43

Zlate M., Imaginația, Ed. D.P. 1976, p.9-18

Unitatea de învățare 6

EVALUAREA

Cuprins

6.1. Obiectivele unității de învățare 64
6.2. Particularități ale evaluării 65
6.3. Evaluarea inițială....65
6.4. Evaluarea cumulative (sumativă) 66
6.5. Evaluarea continua (formative) 66
6.6. Test de autoevaluare 68
6.7. Criterii şi itemi de evaluare....69
6.8. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 72
Bibliografie 74

6.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de evaluare studentii vor fi capabili:

- **să definească fiecare tip de evaluare;**
- **sa elaboreze criterii de evaluare pe teme plastice in concordanta cu tipul evaluarii si a particularitatilor de varsta;**
- **sa elaboreze itemi de evaluare raportati la teme plastice;**
- **să evalueze practic o lucrare realizată de elevi după criterii de evaluare.**

,, Evaluarea constituie o activitate de colectare, organizare şi interpretare a datelor obținute prin intermediul instrumentelor de evaluare în scopul emiterii unei judecăți de valoare asupra rezultatelor adoptării unei decizii educaționale, fundamentate pe concluziile desprinse din interpretarea şi aprecierea rezultatelor "

(Manolescu, M. Evaluarea şcolară, 2002, p.204)

6.2. Particularități ale evaluării

Evaluarea – expresie a necesității asigurării unei activități instrumentiv – educative de calitate

Evaluarea este o componentă importantă a demersului didactic care furnizează informații cu privire la desfăşurarea procesului de predare-învățare. Ea vizează atât modul de organizare a activității de către cadrul didactic cât şi rezultatele obținute. Astfel se creează io relație funcțională între constatarea şi aprecierea rezultatelor produse şi cunoaşterea factorilor, situațiilor care au condus la obținerea acelor rezultate. Această relație, cadru didactic-şcolar duce la diagnosticarea procesului didactic la stabilirea interdependenței dintre strategii, conținuturi evaluare şi obiective.

Prin evaluare putem clasifica şcolarii în funcție de performanțele proprii, putem descoperi aptitudini artistice, iar pentru îmbunătățirea acestor performanțe se pot stabili punctele tari şi punctele slabe ale activității de predare-învățare. Lecțiile următoare pot fi etape cu obiective şi sarcini de rezolvare, stabilite în urma celor constatate, pentru a obține noi performanțe. Deciziile ameliorative trebuie să fie raportate în permanență la vârsta şcolarilor, la specificul activității de creație plastica şi la obiectivele prevăzute de curriculum.

Evaluarea trebuie racordata la situațiile de învățare, la structura fiecărui şcolar, la aptitudinile lui artistice dar şi la atitudinea lui fața de învățare. Şcolarul nu trebuie raportat la un etalon ci la obiectivele propuse pentru o tema plastica.

Evaluarea va fi justă numai în măsura în care va măsura competența vizată în mod precis de către învățător.

La educație plastica, evaluarea va fi subiectiva daca nu se va face după criterii care să măsoare obiectivele propuse şi daca nu se va urmări raportul dintre aspectele informative şi cele formative.

In practica didactica distingem trei tipuri de evaluare: inițială, cumulative (sumativă) şi continuă (formativă).

6.3. Evaluarea inițială

Evaluarea initiala se efectueaza la inceputul anului scolar

Acest tip de evaluare se realizează pentru a stabili nivelul de pregătire al elevilor. În funcție de aceasta, cadrul didactic îşi stabileşte obiectivele şi îşi structurează conținuturile.

La educația plastică se va stabili la început de ciclu (cl. I) dacă şcolarii au un vocabular specific artelor plastice minim, dacă au deprinderi de a utiliza materialele şi instrumentele de lucru.

Şcolarii vor fi puşi în situație de a recunoaşte, a denumi culori, forme din mediul înconjurător sau din planşe didactice şi de a realiza practic o lucrare cu un subiect uşor şi atractiv. Lucrările vor fi apreciate pozitiv de către învățător, în fața clasei, iar individual, în afara orei, se vor evalua după criterii de evaluare şi descriptori de performanță. Prin acest tip de evaluare învățătorul va stabili dacă şcolarii stăpânesc acele cunoştințe şi abilități necesare înțelegerii conținuturilor prevăzute de programa şcolară pentru clasa I.

Acest tip de evaluare ajută învățătorul să cunoască fiecare elev, capacitatea lor de înțelegere, abilitățile necesare redării formelor plastice pe baza celor din natură sau pe baza propriei imaginații.

Prin aceasta evaluare se obțin date care ajută la conturarea activității următoare, în trei planuri:

- modul adecvat de predare a noii teme plastice;
- aprecierea oportunității organizării unor activități de completare a informațiilor pentru întreaga clasă;
- dezvoltarea unor strategii de sprijinire a unor elevi.

6.4. Evaluarea cumulativă (sumativă)

Evaluarea sumativă – estimare a rezultatelor pe perioade mai lungi

Evaluarea cumulativă (sumativă) se realizează prin verificări parțiale ale unei unități de învățare (teme plastice), prin itemi de evaluare elaborați în concordanță cu conținuturile teoretice şi prin lucrări cu subiecte diferite care constituie pretexte pentru realizarea unei teme plastice.

Evaluarea lucrărilor se realizează de asemenea prin criterii de evaluare stabilite de învățător în funcție de nivelul de vârstă al şcolarilor (cls. I-IV).

Când evaluarea sumativă este o estimare globală, a unei perioade mai lungi (sfârşit de semestru sau de an) se poate face prin realizarea de către elevi a unei compoziții cu o temă plastică mai complexă propusă de învățător, iar subiectul şi tehnica vor fi alese de şcolari.

Acest tip de evaluare nu poate oferi învățătorului informații complete cu privire la modul în care şcolarii şi-au însuşit atât noțiunile despre celelalte teme plastice cât şi deprinderea de a utiliza alte elemente ale limbajului plastic sau alte tehnici de lucru.

Evaluarea sumativă, practica, poate scoate în evidență reale înclinații spre artă plastică ale elevilor.

Este indicat să se determine atât simțul pentru culoare şi armonie, capacitatea de a reda forme plastice expresive, sugestive, cat şi cantitatea de informații din sfera conținuturilor teoretice, specifice domeniului plastic.

6.5. Evaluarea continuă (formativă)

Evaluarea continuă (formativă) presupune verificarea rezultatelor pe conținuturi sau teme simple şi permite identificarea unor neînțelegeri ivite în rezolvarea unor probleme plastice. Îndrumarea şi evaluarea individuală a tuturor şcolarilor poate să-l permită învățătorului să înlăture situațiile de eşec sau blocaj în creație.

Rolul evaluării formative este de a motiva şcolarul în exprimarea plastică, de a urmări paşii în obținerea performanței şi de a stabili obiective concrete operaționale de către învățător în vederea dezvoltării imaginației creatoare şi a capacității de a analiza şi autoanaliza o lucrare.

Evaluarea continua se realizeaza pe secvente mici pe tot parcursul anului scolar

Pentru a înțelege mai bine rolul şi funcțiile evaluării în cadrul activității plastice, trebuie să subliniem laturile specifice acestei activități şi anume:

- latura teoretică care vizează conținuturile prevăzute de programele şcolare prin intermediul cărora preşcolarul şi şcolarul îşi însuşeşte unele noțiuni din domeniul artistic-plastic legate de terminologie, de înțelegerea unor efecte cromatice şi de posibilitățile de organizare a suprafeței de lucru.
- latura practică propriu-zisă presupune exprimarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic în lucrări pe teme plastice şi subiecte diferite.

Evaluarea formativa permite cunoaşterea, identificarea punctelor ,,tari" şi a punctelor ,,slabe" pentru fiecare tema plastica sau tehnica sau tehnica de lucru şi adoptarea unor noi strategii în demersul didactic în vederea ameliorării procesului de învățare.

In activitatea plastica, fiind o activitate cu caracter practic, se poate realiza evaluarea după fiecare tema plastica

Evaluarea continua presupune verificarea tuturor elevilor.

Un învățământ modern presupune realizarea unei îmbinări între tipurile de evaluare.

Realizarea funcțiilor esențiale ale evaluării în procesul didactic, oferă datele necesare pentru îmbunătățirea sistematică a demersului didactic.

Caracteristicile evaluării formative:

- are ca scop să îndrume elevul;
- ajuta elevul să descopere procedurile şi modalitățile care ii permit să progreseze în învățare;
- ajută învățătorul să aibă informații utile în scopul verificării calității învățării de către elevi;
- îl aşează pe elev în centrul activității de învățare

6.6. Test de autoevaluare 1

1. **Enumerați tipurile de evaluare**
2. **Definiți fiecare tip de evaluare**

Răspunsul va fi încadrat in spațiul rezervat in continuare.

1 şi 2

3. Cititi afirmatiile urmatoare si apreciati care este adevarata incercuind litera A. Daca nu este adevarata, incercuiti litera B.

A. B. – Evaluarea initiala stabileste nivelul de pregatire al elevilor la inceputul anului.
A. B. – Evaluarea initiala stabileste nivelul de pregatire al elevilor la inceputul semestrului.
A. B. – Evaluarea formativa se realizeaza la sfarsitul unei unitati de invatare
A. B. – Evaluarea formativă se realizează pe secvențe mici (teme plastice)
A. B. – Evaluarea sumativă este o estimare a rezultatelor unei unități de învățare.

Verificați-vă, consultând răspunsurile de la pag. 88-90

6.7. Criterii şi itemi de evaluare

Itemul se proiecteaza in concordanta cu caracteristicil e disciplinei, educatie plastica

Caracterul practic al activităților de educație plastică, impune învățătorului să pună accent în evaluare pe rezultatul practic al activității.

Caracteristicile desenului infantil, spontaneitatea, imaginația, creativitatea, expresivitatea specifică a formelor obținute sunt criterii de bază în aprecierea lucrărilor realizate.

Activitatea de creație plastică trebuie privită ca o activitate complementară celorlalte activități de învățare în care se urmăreşte atât dezvoltarea capacităților intelectuale cât şi capacitatea de a aplica cunoştințele însuşite.

În scopul emiterii unei judecăți obiective asupra rezultatelor obținute şi adoptării unei decizii juste axată pe concluziile desprinse din interpretarea şi aprecierea rezultatelor, evaluarea trebuie să aibă la bază criterii specifice fiecărei discipline de studiu.

Descriptorii de performanță sunt acele criterii unitare, elaborate la nivel național care pot asigura celor interesați, informații relevante despre nivelul de pregătire al elevilor din ciclul primar.

Alături de criteriile unitare numite descriptori de performanță, în activitatea plastică, învățătorul apreciază performanțele individuale şi prin criterii de evaluare specifice creației plastice. Aceste criterii sunt elaborate de învățător şi urmăresc măsurarea obiectivelor operaționale propuse a se realiza în spațiul unei lecții.

Criteriile de evaluare se referă la : realizarea temei plastice şi a subiectului, diversitatea şi expresivitatea elementelor de limbaj plastic, semnificația culorilor sau a gamei cromatice, organizarea unitară şi echilibrată a spațiului plastic, creativitate-originalitate, finalizarea lucrărilor (aprecieri cantitative) etc.

Criteriile de evaluare se propun în funcție de tema plastică şi de particularitățile de vârstă şi individuale ale elevilor.

Acestea sunt cuprinse în itemi de evaluare diferiți şi ajuta la realizarea acelui dialog prin care se analizează lucrările, intr-un cadru emoțional, creat de învățător cu scopul de a sensibiliza şi a descifra mesajele lucrărilor.

Itemii de evaluare cuprind criteriile propuse de învățător în scopul unei analize a lucrărilor realizate de elevi.

Itemii de evaluare trebuie să fie elaborați intr-o terminologie adecvata artei plastice şi în concordanta cu particularitățile de vârstă.

Principalele tipuri de itemi:

- itemi obiectivi – itemi cu alegere dublă, multiplă sau de tip pereche etc.
- itemi semiobiectivi – itemi cu răspuns scurt, de completare şi întrebări etc.
- itemi subiectivi – itemi cu răspuns deschis, analiza de imagine etc.

Caracterul practic al educației plastice nu permite utilizarea multor tipuri de itemi în evaluarea elevilor. Rezultatul învățării este de fapt lucrarea realizată care, pentru a fi evaluată, trebuie analizată după criteriile propuse.

La clasele I – IV itemii elaborați se adresează elevilor oral şi foarte rar în scris (clasa a IV a)

La clasele I şi a II a principalul criteriu de evaluare va fi aspectul cantitativ, Se vor evita reproşurile şi aprecierile descurajatoare. Atmosfera lecției va fi de încurajare şi cooperare pentru ca elevul să-şi pună în valoare potențialul lui imaginativ – creativ.

La clasele a III a şi a IV a se trece treptat la aprecierea calitativa în funcție de criteriile propuse de învățătoare şi cunoscute de elevi.

Exemple de itemi utilizați in evaluarea elevilor la lecțiile de educație plastică

Câteva exemple de itemi ce se pot utiliza în activitatea de educație plastică:

● <u>Itemi semiobiectivi cu răspuns scurt</u>

Care sunt culorile calde?

Culorile calde sunt:……

sau:

Ce se obține din amestecul unei culori cu alb?

Rezultatul combinării dintre o culoare şi alb se numeşte…….

● <u>Itemi obiectivi cu alegere dual</u>ă (adevărat – fals, da – nu, corect – greşit etc.)

Citeşte cu atenție afirmațiile următoare. în cazul în care apreciezi ca afirmația este adevărată, încercuieşte litera A. în cazul în care apreciezi că afirmația nu este adevărată, încercuieşte litera B.

A. B. Nuanțele se obțin din amestecul unei culori cu alb sau negru.

A. B. Nuanțele se obțin din amestecul a două culori semene.

A. B. Compoziția închisă are un singur centru de interes.

A. B. Compoziția deschisă are mai multe centre de interes.

● <u>Itemi obiectivi cu răspuns pereche</u> (solicită din partea elevilor stabilirea unor corespondențe între conținuturile a două coloane)

Înscrieți în spațiul din stânga numerelor de ordine din prima coloană, litera corespunzătoare grupei de culori.

-1. Culori primare	A. albastru, verde, violet
-2. Culori binare	B. roşu, galben, albastru
-3. Culori calde	C. roşu, galben, oranj
-4. Culori reci	D. oranj, verde, violet

● <u>Itemi obiectivi cu alegere multiplă</u> (alegerea unui răspuns din mai multe alternative oferite)

Care din grupele de culori de mai jos este grupa culorilor complementare? (încercuiți litera corespunzătoare variantei corecte)

A. roşu – galben
B. roşu – albastru
C. roşu – verde

● Itemi subiectivi

Analizează această lucrare plastică (lucrare realizată de elevi) după următoarele criterii:

- realizarea temei plastice şi a subiectului;
- utilizarea elementelor de limbaj
- semnificația şi armonia culorilor;
- tipul de compoziție plastică
- mesajul lucrării etc.

Lucrare realizata de elev

Creativitatea didactica, flexibilitatea, prezenta de spirit, empatia, tactul pedagogic sunt caracteristici ce conturează profilul unui educator de arta care este conştient ca printr-o evaluare obiectiva a realizărilor plastice va dezvolta la elevi gândirea creatoare, precum şi capacitatea de evaluare sau de autoevaluare.

6.8. Lucrarea de verificare nr. 3

1. **Elaborati itemi semiobiectivi cu raspuns scurt pentru temele plastice ,,culori calde", ,,culori reci", la clasa a IV-a**……3 p.

2. **Elaborati itemi obiectivi cu alegere multipla pentru tema plastica ,,culori binare" la clasa a IV-a**……..2 p.

3. **Analizati in maxim 100 cuvinte, sub forma de eseu, una din lucrarile plastice de mai jos, dupa urmatoarele criterii:**

   - tema plastica si subiectul……..0,5 p.
   - tipul compozitiei……..0,5 p.
   - schema de organizare compozitionala..…0,5 p.
   - elemente de limbaj plastic utilizate…….0,5 p.
   - expresivitati si semnificatii cromatice……..0,5 p.
   - pata de culoare……..0,5 p.
   - tehnica utilizată……..….0,5 p.
   - mesajul compoziției plastice……..0,5 p.

   Se acorda 1 p. din oficiu.

   TOTAL : 10 p.

   Precizări privind redactarea:

   Itemii elaborati să fie pe intelesul elevilor de clasa a IV - a.

   Urmareste informatiile cuprinse in capitolele ,,Culoarea" si ,,Compozitia"

   Analiza imaginii să fie detaliata si elaborata intr-o terminologie adecvata domeniului plastic.

   Redactarea trebuie să aiba coerenta in analiza.

Criterii de evaluare

1. Elaborarea corectă a itemilor de evaluare……..1,5x3=4,5 p.
2. Identificarea temei plastice şi a subiectului……1 p.
3. Precizarea tipului compoziției plastice……1 p.
4. Explicarea semnificației culorii……1 p.
5. Desprinderea mesajului artistic……1 p.
6. Claritatea şi corectitudinea exprimării……..……1,5 p.

Lucrare realizata de elev

Lucrare realizata de elev

Bibliografie

Cerghit I. (coordonator), ,,Perfecționarea lecției în şcoală” E.D.P. Bucureşti, 1983, p.7-29.

Cerghit I, Radu I.T, Vlasceanu L, ,,Didactica”, E.D.P., p.7-29

Cristea S, ,,Dicționar de termini pedagogici”, E.D.P. Bucureşti, 1998

Ionescu M, Strategii de predare şi învățare Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1992; p.10-30

Radu I.T. ,,Evaluarea în procesul didactic”, E.D.P. Bucureşti, 2000, p.16-22

Stoica A. (coordonator) ,,Evaluarea în învățământul primar” Bucureşti, 1998, p.7-25

Stoica A. (coordonator) ,,Ghid de evaluare pentru învățământul primar” Bucureşti, 1998, p.16-34

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse în mod selective cu accent pe conținuturile cuprinse în acest capitol.

Unitatea de învățare nr. 7

DOCUMENTE CURRICULARE

Cuprins

7.1. Obiectivele unității de învățare 75
7.2. Programele şcolare 76
7.3. Planificarea calendaristică 76
7.4. Proiectarea unităților de învățare 78
7.5. Test de autoevaluare 81
7.6. Proiectul de lecție 82
7.7. Lucrare de verificare – criterii de evaluare 87
Bibliografie 87

7.1. Obiectivele unității de învățare

La sfarsitul unitatii de invatare studentii vor fi capabili :

- **să identifice documentele curriculare ;**
- **sa realizeze o planificare calendaristica ;**
- **sa proiecteze o unitate de invatare ;**
- **sa elaboreze obiective operationale pentru o anumita tema plastica cu un subiect adecvat ;**
- **să realizeze strategia pentru o secvență didactică ;**
- **sa elabereze proiectul didactic pentru o lectie de educatie plastica ;**

„Complexitatea deosebită a procesului de instrucție şi educație presupune o temeinica organizare a lecției. În ansamblul activităților menite să asigure creşterea eficienței procesului de instrucție şi educație, pregătirea şi proiectarea desfăşurării lecției este o condiție necesara" (Ghid metodologic pentru aplicarea programelor şcolare, MEN/CNC, Bucureşti, 2000)

7.2. Programele şcolare

Programele şcolare – instrumente obligatorii in practica didactică

Curriculumul național are ca elemente centrale programele şcolare şi activitatea de proiectare cu toate componentele ei.

Programele şcolare au în atenție ideea de programare a traseului elevului propus la nivel național. Sunt centrate pe obiective şi au în vedere rolul reglator al achizițiilor elevilor în plan formativ.

Programele şcolare la educație plastică pentru clasele I - IV propun:

- obiective cu un grad ridicat de generalitate şi sunt denumite obiective cadru ;
- obiective de referință, specifică rezultatele aşteptate ale învățării şi urmăresc progresul elevilor la sfârşitul fiecărui an de studiu ;
- activități de învățare propuse ca exemple de modalități de organizare a lecției de educație plastică ;
- conținuturile sau mijloacele prin care se urmăreşte atingerea obiectivelor cadru şi de referință propuse ;

Conceptual, programele şcolare actuale pun accent pe o gândire specifica fiecărui obiect de studiu, pe caracterul formativ al învățării prin învățarea centrată pe elev.

La educație plastică programele şcolare urmăresc dezvoltarea capacității de exprimare plastica utilizând materialele şi instrumentele specifice, dezvoltarea sensibilității şi imaginației creatoare, cunoaşterea şi utilizarea elementelor de limbaj plastic, formarea unor judecăți de valoare artistică, etc.

7.3. Planificarea calendaristică

Planificarea calendaristică instrument elaborat de învățător ce are la bază programa şcolară

Planificarea calendaristică este un document elaborat de învățător în care se urmăreşte: concordanța dintre obiectivele de referință şi conținuturile propuse, structura unităților de învățare, succesiunea logica a temelor plastice şi alocarea timpului necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Structura planificării calendaristice:

Unități de învățare (teme plastice)	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. de ore	Săptămâna (data)	Obs.

Planificarea calendaristică anuală trebuie să acopere integral programa şcolară.

Unitățile de învățare sunt teme plastice stabilite de învățător, raportate la particularitățile de vârstă, la obiectivele de referință şi la conținuturile din programă.

Obiectivele de referință sunt cele prevăzute de programă şi se notează cu numerele corespunzătoare programei (1.1. ; 1.2. etc.)

Conținuturile sunt selectate din cele propuse de programă racordate la unitatea de învățare (tema plastică).

Exemplu :

Unitatea de învățare : „ Amestecuri fizice dintre culori şi nonculori".

Conținuturi: nuanțe calde, nuanțe reci, tonuri calde, tonuri reci, tonuri închise, tonuri deschise.

Numărul de ore alocate se stabileşte de către învățător în funcție de mai mulți factori: experiența învățătorului, nivelul de achiziții ale elevilor, materialele de lucru ale elevilor, materialul demonstrativ, atracția elevilor față de o temă plastică sau o tehnică de lucru etc.

Planificarea calendaristică la educație plastică are valoare orientativă, în ceea ce priveşte numărul de ore şi ordinea conținuturilor.

În elaborarea planificărilor calendaristice este necesară stabilirea succesiunii conținuturilor şi corelarea fiecărui conținut cu obiectivele de referință vizate de programele şcolare.

Exemple de planificări calendaristice:

Clasa a-II-a:

Nr. Crt.	Unități de învățare	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. ore	Săptă mâna (data)	Obs
	.... Amestecuri dintre culori şi nonculori	 2.2 2.3 2.4	.... Nuanțe de culori calde Nuanțe de culori reci Tonuri calde, Tonuri reci	6	7 -12	

Clasa a-III-a:

Nr. Crt.	Unități de învățare	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. ore	Săptă mâna (data)	Obs
	.... Pata picturala	3.1	.... Pata picturală obținută prin nuanțare Pata picturală obținută prin fuzionare Pata picturală obținută prin metoda „ton in ton”	5	21-26	

Clasa a-IV-a:

Nr. Crt.	Unități de învățare	Obiective de referință	Conținuturi	Nr. ore	Săptă mâna (data)	Obs
	.... Punctul plastic	3.1 3.2	.... Punctul cu rol de construcție Punctul cu rol decorativ	6	11-16	

7.4. Proiectarea unităților de învățare

Unitatea de invatare – structura didactica deschisa si flexibila

Învățătorul îşi proiectează unitățile de învățare (temele plastice) pe parcursul unui an şcolar într-o succesiune logică cu următoarea structură:

Conținuturi	Ob. de referință	Activități de învățare	Resurse	Evaluare

Conținuturile se pot detalia pentru a parcurge o temă plastică în etape de la simplu la complex. Conținuturile sunt tot teme plastice de o întindere mai mică, ce ajută la rezolvarea unei probleme plastice cu un caracter mai general.

Obiectivele de referință se marchează cu numere ce corespund obiectivelor de referință din programa şcolară.

Activitățile de învățare pot fi cele din programa şcolară, completate, modificate sau înlocuite cu altele în funcție de priceperea elevilor clasei şi de creativitatea învățătoarei.

Resursele se referă la: forma de organizare a activității, materialele utilizate, timpul alocat, locul unde se desfăşoară activitatea plastică (clasă, atelier, în aer liber muzeu etc.)

Evaluarea se referă la instrumentele de evaluare specifice educației plastice (în general, se evaluează prin probe practice).

La finalul fiecărei unități de învățare se realizează o evaluare sumativă (probă de evaluare) printr-o compoziție plastică cu conținuturi cuprinse în acea unitate.

De asemenea se au în vedere şi descriptori de performanță pentru cele trei calificative: suficient, bine şi foarte bine.

În concluzie trebuie precizat că elementul de bază de la care se porneşte în realizarea demersului didactic este programa şcolară care stabileşte obiectivele cadru şi de referință. Mijloacele prin care se urmăreşte atingerea acestora se proiectează de către învățător în funcție de personalitatea lui didactică, de nivelul clasei, de zona geografică (tradiții în arta plastică sau arta populară) etc.

Planificarea unităților de învățare - exemple:

- **Unitatea de învățare: Forma plastică**

Număr de ore – 5
Clasa I

Conținuturi	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Forme spontane	3.1.	Exerciții de obținere a formelor spontane prin tehnici de lucru diferite: fuzionare, monotipie, stropire, dirijarea culorii, etc.	Culori de apa Pensule Coli de hârtie Alte suporturi de lucru, planşe demonstrative,	Proba practică

Probe de evaluare

1. Obțineți forme spontane prin tehnica fuzionării şi cu ajutorul lor organizați o compoziție plastică.
2. Obțineți forme spontane prin tehnica suprapunerii culorilor şi prelucrați forma spontană obținută

Descriptori de performanta

Suficient	Bine	Foarte Bine
• Obține forme spontane cu o gama redusă de culori, dirijat de învățător	• Obține forme spontane cu o gamă bogată de culori şi organizează o compoziție simplă fără ajutorul învățătorului	• Obține forme spontane sugestive şi organizează o compoziție plastică, unitară şi expresivă

- **Unitatea de învățare: Punctul plastic**

Număr de ore – 4
Casa a-IV-a

Conținuturi	Obiective de referință	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Punctul cu rol de construcție Punctul cu rol decorativ	3.1. 4.1.	Exerciții de observare a punctului în natura pe imagini de arta şi planşe didactice Exerciții de obținere a punctelor de diferite forme mărimi şi culori Realizarea unor compoziții figurative şi non figurative în care punctul să aibă rol de construcție sau decorativ	Culori de apa Pensule Coli de hârtie Tuşuri Carioca Pix	Proba practica Proba practica

Probe de evaluare

1. Realizați o compoziție plastică cu subiectul „Peisaj” în care punctul plastic să aibă rol de construcție.
2. Realizați o compoziție decorativă în care punctul să aibă rol de ornamentare

Descriptori de performanta

Suficient	Bine	Foarte Bine
• Utilizează punctul cu rol constructiv şi decorativ în mod mecanic, fără a obține expresivități plastice	• Utilizează punctul cu rol constructiv şi decorativ intr-o gama simpla de culori	• Utilizează cu uşurință punctul cu rol constructiv şi decorativ obținând expresivități şi semnificații plastice

7.5. Test de autoevaluare 1

Realizați proiectarea unității de învățare : Linia ca element de limbaj plastic

În proiectare veți avea in vedere următoarele :
- Stabilirea temelor plastice corespunzatoare acestei unitati de invatare ;
- Propunerea unor activitati de invatare ;
- Probe de evaluare ;
- Descriptori de performanta.

Răspunsurile vor fi încadrate in cele două spații rezervate in continuare.

1 Pentru realizarea acestui test consultați modelul prezentat în capitolul 6.

2

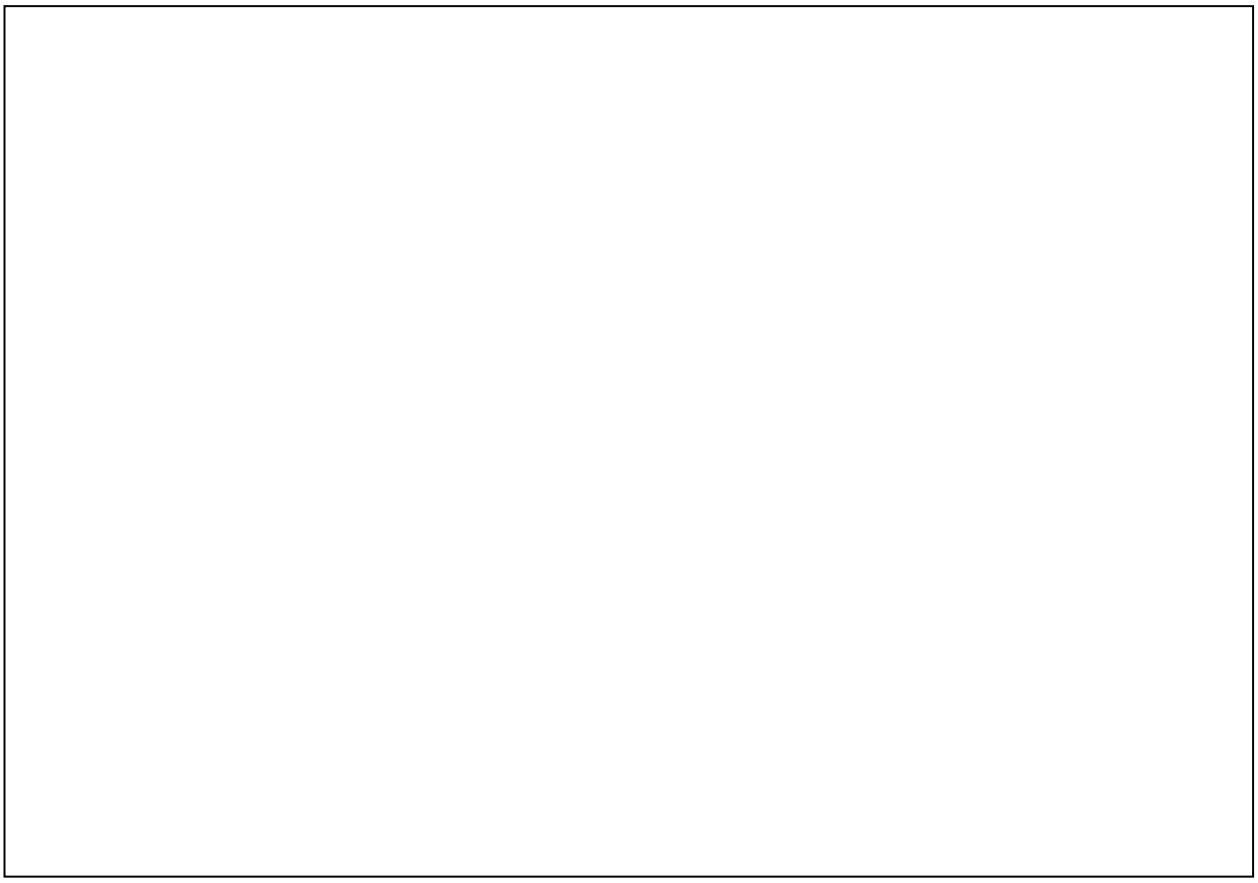

7.6. Proiectul de lecție

Varietatea şi multitudinea proceselor şi acțiunilor cuprinse în activitatea de instruire şi educare, fac necesară pregătirea şi proiectarea desfăşurării lecțiilor de creație plastică.

Prefigurarea cât mai amănunțită a demersului ce urmează să se desfăşoare în cadrul lecției de către învățătorii debutanți şi sub formă sintetică de către învățătorii cu experiență, presupune stabilirea scopurilor, obiectivelor concrete operaționale, metodelor şi mijloacelor adecvate precum şi structura secvențială a lecției.

Anticiparea demersului lecției presupune asigurarea succesului şi ameliorarea raportului dintre certitudine şi aleatoriu.

Structura proiectului de lecție

Exemplu:

Obiectul
Tema plastica
Subiectul
Tipul lecției
Scopuri
Obiective operaționale
Metode didactice – Tipuri de interacțiune
Mijloace de învățământ
Bibliografie

OB. OP.	Secvențe didactice şi conținut esențializat	Activitatea de predare – învățare (Metode didactice, conținuturi detaliate, evaluare)

Tema plastică este cea propusă în planificarea calendaristică şi respectiv în proiectarea unităților de învățare.

Subiectul este pretextul prin care se realizează tema plastică şi poate fi propus de învățător sau elevi.

Scopurile se elaborează pe baza obiectivelor cadru, obiectivelor de referință şi tipului de lecție. Ele au un caracter mai general, mai cuprinzător şi vizează latura informativă, formativa şi educativa a demersului didactic.

Obiectivele operaționale au un caracter concret, măsurabil şi dirijează îndeaproape „paşii" instruirii. Ele urmăresc performanțele comportamentale în plan cognitiv, afectiv şi psihomotor realizate în spațiul unei lecții.

La educație plastică, obiectivele operaționale vizează atât aspectul însuşirii teoretice a unor noțiuni, informații (să denumească, să recunoască, să observe, să descrie etc.) indicate de programa şcolară, cât şi aspectul practic de formare a unor priceperi şi deprinderi specifice activității de creație plastică (să utilizeze, să combine, să armonizeze, să obțină, să structureze etc.)

Activitatea de predare-învățare presupune şi stabilirea tipurilor de învățare, a tipurilor de interacțiune (expozitiv, dialogat sau bazat pe activitatea practică a elevilor) şi a mijloacelor de învățământ ce vor fi utilizate.

Secvențele sunt etapele cuprinse în desfăşurarea lecției, sunt alese în funcție de tipul lecției şi au rolul de a ordona strategia didactică.

Secvențe didactice:

- Moment organizatoric
- Captarea atenției
- Reactualizarea cunoştințelor anterioare
- Anunțarea temei plastice şi a subiectului (la clasele I-II se anunță numai subiectul, iar tema plastică se dă sub formă de sarcină de lucru)
- Dirijarea învățării şi stimularea imaginației
- Obținerea performanței (activitatea practică)
- Evaluarea (analiza lucrărilor după criterii de evaluare).

Anticiparea demersului unei lecții prin proiectul didactic presupune cunoaşterea conținuturilor şi metodica disciplinei.

Proiectul didactic nu trebuie să constituie un şablon în desfăşurarea lecției.

Adaptarea optimă la situații noi prin restructurarea sau recombinarea conținuturilor şi metodelor, demonstrează capacitatea învățătorului de a opera prompt, adecvat şi eficient, adică flexibilitatea şi creativitatea didactică.

Optimizarea demersului didactic este o cerință a unui învățământ modern şi presupune crearea de condiții adecvate unei situații specifice domeniului plastic prin care să se asigure eficiență şi atitudine creatoare.

În spațiul de mai jos se va exemplifica cu un proiect de lactie.

Proiect de lecție

Clasa a-II-a
Obiectul Educație Plastică
Tema plastica: Linia ca element de limbaj plastic
Subiectul: Copac desfrunzit
Tipul: Formare de priceperi şi deprinderi
Scopul:

- Formarea priceperilor şi deprinderilor de a utiliza elementele limbajului plastic intr-o compoziție;
- Dezvoltarea capacității de a analiza o imagine artistica utilizând o terminologie adecvata;
- Educarea voinței, a spiritului de ordine şi disciplina;

Obiective operaționale
Pe parcursul şi la sfârşitul lecției, elevii vor vii capabili:

- O1. – să recunoască diferite tipuri de linii în natură şi în imagini de artă;
- O2 – să utilizeze diferite tipuri de linii pentru a reda copacul desfrunzit;
- O3 – să realizeze armonia cromatică cu ajutorul culorilor semnificative pentru acest subiect;
- O4 – să organizeze spațiul dat într-o compoziție plastică, unitară şi echilibrată;
- O5 – să evalueze şi să autoevalueze lucrările pe baza criteriilor de evaluare;

Metode şi procedee: conversația, explicația, exercițiul, demonstrația, etc.
Material didactic: planşe didactice, materiale din natură, albume de artă, etc.
Bibliografie:
Album metodic, Ed. Arta Gafica, 1987;
Constantin P., Să vorbim despre culori, Ed. Ion Cranga, 19986;
Manolecu M., Evaluarea clară, Bucureşti, 2002

OB. OP.	Secvențe didactice şi conținut esențializat	Activitatea de predare – învățare (Metode didactice, conținuturi detaliate, evaluare)
	Moment organizatoric	Metode didactice: conversația, explicația Pregătirea celor necesare desfăşurării lecției
O3	Captarea atenției	Metode didactice: conversația, explicația Descrierea copacilor în diferite anotimpuri
O1, O3	Reactualizarea cunoştințelor	Metode didactice: conversația, explicația, demonstrația Diferite feluri de linii: verticale, orizontale, oblice, groase, subțiri, curbe frânte; Se demonstrează la tabla aceste tipuri de linii Se recunosc diferite linii în spațiul clasei Evaluare: frontala
	Anunțarea temei plastice şi a subiectului	Tema plastica: linia ca element de limbaj plastic Subiectul: pom desfrunzit
O1, O4	Dirijarea învățării şi stimularea imaginației	Metode didactice: demonstrația, conversația, explicația, descrierea Mulți pictori au folosit în creația lor ca element principal de limbaj linia în diferite poziții, de diferite grosimi şi culori pentru a reda forme plastice Rolul liniilor: • De construcție (conturează, acoperă suprafețele) • De expresie (sugerează, exprimă) • Decorativ (ornamentează, înfrumusețează) Cu ajutorul diferitelor linii veți reda forma cat mai expresiva a unui copac desfrunzit aflat în una din ipostazele: copac bătut de vânt sau liniştit, tânăr sau bătrân; Veți alege culori semnificative acestui subiect Paralele cu explicația şi descrierea se vor face demonstrații la tabla şi se vor prezenta planşe demonstrative sau lucrări de arta
	Obținerea performanței	Evaluare: frontala

O2		Metode didactice: exercițiul, demonstrația, explicația În timp ce elevii pictează, învățătorul va îndruma individual fiecare elev, îl va evalua sau îi va demonstra problema neînțeleasă
	Evaluarea	Evaluare: individuala
O1, O4, O5	Criterii de evaluare: - realizarea temei plastice şi a subiectului; - diversitatea şi expresivitatea liniilor; - semnificația culorilor; - mesajul lucrării; - finalizarea lucrării	Metode didactice: conversația, explicația, analiza; Se realizează o expoziție cu lucrările elevilor care se vor evalua după criteriile stabilite Itemii de evaluare se vor elabora cu ajutorul criteriilor de evaluare Câteva exemple: Ce temă plastică ați realizat? Denumiți tipurile de linii utilizate în aceasta lucrare
	Încheierea activității	Ce semnifică gama de culori utilizată în această lucrare Evaluare: frontala şi individuala Scurta apreciere asupra desfăşurării lecției şi comportamentului elevilor.

7.7. Lucrarea de verificare nr. 4

Elaborati un proiect de lectie pentru clasa I cu tema plastica "Punctul plastic" si un subiect adecvat.

Scopuri……..1 p.
Obiective operationale……2 p.
Structura demersului didactic……1 p.
Continuturi adecvate varstei……..2 p.
Criterii de evaluare……..1 p.
Ilustrarea temei plastice……2 p.
Se acorda 1 p. din oficiu.

TOTAL : 10 p.

Urmariti modelul de proiect didactic din capitolul 6 (6.6).
Ilustratiile din lucrare va pot ajuta in realizarea planselor anexe.
Proiectul didactic va fi personalizat prin modul in care se va ilustra.
Se va detalia fiecare secventa didactica
Scrieti citet si intr-o terminologie adecvata domeniului plastic!

Criterii de evaluare

1. corectitudinea structurii proiectului didactic…….2 p.
2. elaborarea corecta a scopurilor şi obiectivelor operaționale……3 p.
3. adecvarea conținuturilor învățării şi a secvențelor demersului didactic la particularitățile de vârstă şi la tema plastică……2 p.
4. stabilirea criteriilor de evaluare……1 p.
5. ilustrarea proiectului didactic……1 p.

Bibliografie

Ghid metodologic pentru aplicarea programelor şcolare, MEC/CNC, Bucureşti, 2002

Barzea C. – Reforma învățământului, Bucureşti, 1993, p.16-27

Cerghit I., Radu I.T., Vlasceanu L. – Didactica, EDP, Bucureşti, 1995, p.12-31

Ionescu M – Strategii de predare-învățare, Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1992, p.13-25

Neacşu I. – „Instruire şi învățare" Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1990, p.27-43

8 Răspunsuri la testele de autoevaluare

Bine ați venit în lumea artei plastice!
Vă puteți considera cunoscător al “gramaticii” elementelor de limbaj plastic daca răspunsurile au fost următoarele:

1. Unitatea de învățare nr. 1: Elemente de limbaj plastic
Test de autoevaluare 1:
- punctul plastic se poate obține:
  - prin atingerea suprafeței cu diferite instrumente de lucru;
  - prin stropire;
  - prin construcția unor forme geometrice de dimensiuni mici;
  - prin construcția unor forme de dimensiuni mici inspirate din natura (flori, copaci, case etc.);
- rolul punctului plastic:
  - de construcție;
  - de expresie;
  - decorativ
- posibilități de obținere a unor efecte plastice:
  - mărimi diferite;
  - culori calde şi reci;
  - culori închise şi deschise.

Test de autoevaluare 2 (sugestii):
- linii oblice de diferite grosimi şi lungimi;
- linii orizontale de diferite grosimi în partea de jos şi linii oblice întrerupte în partea de sus ;
- linii orizontale şi verticale la distante diferite şi de grosimi diferite;
- linii ondulate în partea de jos şi linii verticale întrerupte în partea de sus;
- linii ondulate de grosimi diferite pe toată suprafața;
- linie în duct continuu.

Test de autoevaluare 3
- forma naturală este forma întâlnită în natură;
- forma plastică este obținută în procesul creației prin diferite procedee şi tehnici de lucru;
- forma spontană se obține accidental sau dirijat., prin fuzionare, stropire, monotipie, dirijarea culorii etc.
- forma elaborată se obține în actul creației din imaginație, din memorie sau după model.

2. Unitatea de învățare nr. 2: Culoarea
Test de autoevaluare 1:
- culori binare
Subiecte: - Fructe, Flori de primăvară, Pădurea etc.
- culori calde
Subiecte: - Razele soarelui, Floarea-soarelui, Portret de copil vesel etc.
- culori reci
Subiecte: - Marea, Ploaia, Peisaj de iarna etc.
- culori complementare
Subiecte: - Apus de soare, Flori etc.
- contrast cald- rece
Subiecte: - Baloane colorate, Fructe etc.

Test de autoevaluare 2:
1. A, C
2. B.1 , A.2, D.3, C.4
3. gri neutru
4. scara valorica a culorilor neutre

Test de autoevaluare 3:
A 1. se taie forme de hârtie (triunghi, pătrat etc.) colorate în roşu, galben, oranj, verde, albastru şi se lipesc în spațiul 1 pentru a obține un proiect de vitraliu;
2. se procedează ca mai sus, dar se utilizează numai culorile roşu, galben, albastru;
3. se decupează forme geometrice de mărimi diferite în tonuri deschise(care se vor lipi în partea de sus a suprafeței) şi închise (care se vor lipi în partea de jos);
4. se lipesc pe toată suprafața forme neregulate obținute prin ruperea hârtiei colorate în tonuri de albastru, iar deasupra se suprapun forme rotunde de culoare oranj.

B Eseul va urmării schema propusă şi va avea un caracter personal prin interpretarea imaginii artistice

3. Unitatea de învățare nr. 3: Compoziția
Test de autoevaluare 1:
1. compoziția închisă se organizează cu un singur centru de interes, după scheme în formă de pătrat, cerc, triunghi;
- compoziția deschisă se organizează cu mai multe centre de interes;
2. stilizarea este un procedeu prin care se transforma forma din natura intr-o forma plastica simpla, care păstrează caracteristicile inițiale;
3. repetiția, alternanța, simetria, gradația etc.
4. friza- ordonarea motivelor decorative în banda
chenar- decorarea printr-o banda organizata pe marginea suprafeței;
joc de fond- aşezarea elementelor decorative pe toata suprafața de lucru, în rețea.

4. Unitatea de învățare nr. 4: Metode didactice
Test de autoevaluare 1:
1. exercițiul, exercițiul- joc, demonstrația, explicația, conversația, problematizarea etc.
2. - prin metoda exercițiului se urmăreşte: - familiarizarea cu instrumentele şi materialele de lucru, combinarea culorilor, obținerea tonurilor şi nuanțelor, organizarea unei suprafețe de lucru, prelucrarea formelor spontane
Tema plastica: Obținerea şi prelucrarea formei spontane
- prin metoda demonstrației se urmăreşte: - integrarea şi valorificarea planşelor demonstrative, demonstrarea practică a obținerii unor expresivități, a degradeurilor unei culori, a fuzionării şi fluidizării culorii, a aplicării tehnicilor de lucru etc.
Tema plastică: Tonuri închise şi deschise

Test de autoevaluare 2:
Jocul didactic se va descrie urmărind schema propusă

5. Unitatea de învățare nr. 5: Creativitatea la preşcolari
Test de autoevaluare 1:
1 - dezvoltarea capacității de exprimare cu ajutorul elementelor de limbaj plastic;
- dezvoltarea imaginației reproductive şi a imaginației anticipative;
- recunoaşterea şi denumirea culorilor.

2 - fluiditatea care presupune o mobilitate a gândirii copiilor(începând cu preşcolaritatea) în utilizarea numărului de culori şi de forme plastice(fluiditatea presupune bogăția, uşurința şi rapiditatea asociațiilor de imagini sau idei , iar pentru a determina aceasta calitate a copilului se cere acestuia să găsească cat mai multe forme şi culori ale unui obiect)
- flexibilitatea se manifesta prin o modalitate spontana de a asocia culori şi forme la tema prezentata de educatoare, presupune modificarea rapida a mersului gândirii, atunci când educatoarea, de exemplu, propune copiilor să găsească şi alte nuanțe prin combinații de culori sau să redea şi alte forme(copaci, flori, obiecte).
- originalitatea care presupune noutate, imaginație, inventivitate, se manifestă încă de la vârsta preşcolară.

- 3. – imaginație voluntara şi involuntara

6. Unitatea de învățare nr. 6: Evaluarea
Test de autoevaluare 1:
1. inițială, cumulativă, continuă;
2. - evaluarea inițială se efectuează la începutul anului şcolar, cu scopul de a stabili nivelul de pregătire al elevilor;
- evaluarea cumulativa sau sumativă se realizează la sfârşitul unor unități de învățare, prin compoziții plastice mai complexe
- evaluarea continua sau formativa se realizează prin teme plastice cu subiecte diferite;

3. A; B; B; A; A.

Bibliografie generală

Curriculum Național. Programe şcolare MEN/CNC, Ed. Cicero, Bucureşti1999

Descriptori de performanță pentru învățământul primar, SNEE/CNC, Bucureşti, 2000

Ghid de evaluare şi examinare SNEE, Bucuresti,2001

Ghid metodologic, MEC /CNC, Bucureşti, 2001

Achitei Gh. – Frumosul de dincolo de artă, Ed. Meridiane, Bucureşti,1988
Argintescu A.- Expresivitate, valoare şi mesaj plastic, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1973
Barzea C. – Reforma învățământului, Bucureşti, 1993
Cerghit I. – perfecționarea lecției în şcoală, E.D.P, Bucureşti, 1995
Cerghit I., Radu T. – Didactica, EDP, Bucuresti1995
Cerghit I. – Metode de învățământ, EDP, Bucureşti,1980
Constantin P. – Culoare, artă, ambient, Ed. Meridiane, Bucureşti,1979
Cristea M. – Ghid metodic de educație plastică, Ed. Petrion, Bucureşti,1990
Cristea Ioan- Curentele artei moderne, Ed. Alfa, Bucureşti,2001
Demetrescu C. – Culoare, suflet şi retină, Ed. Meridiane, Bucureşti,1965
Itten I. – Arta culorii, Biblioteca Academiei romane
Iucu R. – Instruirea şcolară, Ed. Polirom, Iaşi, 2001
Golu M. – Culoare şi comportament, Craiova 1974
Ionescu M. – Strategii de predare şi învățare, Ed. Ştiințifică, Bucureşti1992
Jinga I. – Învățarea eficientă, Ed. Alidin, Bucureşti 1999
Manolescu M. – Evaluare şcolară, Bucureşti 2002
Miclea M.- Psihologia cognitivă, Iaşi, Polirom, 1998
Mihăilescu D. – Limbajul culorilor şi formelor, Ed. Ştiințifică, Bucureşti,1980
Neacsu I. – Instruire şi învățare – Ed. Ştiințifică, Bucureşti, 1990
Noveanu E. – Probleme de tehnologie didactica, Bucuresti1977
Potolea D. – Structuri, strategii, performanțe în învățământ, Ed. Academiei, Bucureşti,1981
Pleşu A. – Calatori în lumea formelor, Ed. Meridiane, Bucureşti1977
Preda V. – Abordarea obiective
lor procesului didactic, Cluj Napoca, 1981
Radu I.T. – Evaluare în procesul didactic, EDP, Bucureşti, 2000
Stoica A. – Ghid de evaluare pentru învățământul primar, Bucureşti1999
Şchiopu U. – Psihologia copilului, EDP., Bucuresti,1983
Tonitza N. – Scrieri despre artă, Ed. Meridiane, Bucureşti 1962
Vaideanu G. – Cultura estetică în şcoală, EDP, Bucureşti 1967
Vlasceanu M. – Psihologia educației, Bucureşti 1993
Zlate M., Popescu Neveanu P., Cretu T. – Psihologie, EDP, Bucureşti 1997

Dicționare

Dicționar de artă, Ed. Meridiane, Bucureşti,1995
Dicționar de artă, Ed. Sigma, Bucureşti1993

NOTA

Lucrările recomandate vor fi parcurse selectiv.